

6

Idazkiak

Euskaraz egin nahi dituzu loteriarren partizipazio-txartelak?

16

Gramatika

Orri honetan, banatzaileak (*bana, bina...*); eta hurrengotan, nola idatzi helbideak euskaraz.

22

Giza baliabideak

Udal guztiek jarraitzeko moduko ereduak:

www.irun.org

Miguel Zugaza:
“XXI. mendeko museoek arte historikoaren eta garaikidearen arteko mugak apurtu behar dituzte”

Hogeita hemezortzi urte besterik ez du Miguel Zugazak eta dagoeneko El Pradoko zuzendari izendatu dute, Bilboko Arte Ederretako Museoan denboraldi batez jardun ondoren; ez du ematen, ordea, erronka izugarri honek inolako beldurrik ematen dionik. Jakin, badaki, lan eskerari ekin beharko diola aurrerantzean eta ahalegindu beharko dela Madrilgo museo erraldoi hau bultzatzen eta, batez ere, berritzen. Izan ere, oso garbi dauka Zugazak XXI. mendeko museoek beren jarrera aldatu behar dutela, artelan berriak erakusteko eta ikusleak bereganatzeko. Orrialde honetako protagonista gaur egungo euskal arteari buruz eta museoen zereginari buruz ere mintzatu zaigu.

10. or.

**Eskualdeen parte hartzea
Europaren eraikuntzan**

Europaren integrazioa irekia da, kanpora begira, estatuek Europako erkidegoetara sartzeko aukera baitute; eta irekia, barrura begira, estatuek borondatez eskualdatzen baitizkiete eskumenak erkidego horiei: gero eta eskumen gehiago, gainera. Nolanahi ere, legegintza-eskumenak dituzten eskualdeak konturatzen hasita daude berezko zituzten eskumenak Europako Batasunera igaro direla, baina, halarik ere, Batasuneko erabaki-guneetan ez dutela lortu parte hartze egokirik. Jose Maria Muñoak, Lehendakariaren Kanpo Harremanetarako ordezkariak, argi eta garbi esan digu eskualdeek –eta zer esanik ez, Euskal Autonomia Erkidegoak– zuzenean egon behar dutela Europako erakundeetan, eta, batez ere, ministro-kontseiluetan”.

13. or.

Eztabaida:
“Tertulietako iritziek Euskadiko errealitatea ezagutzera ematen al dute ala distortsionatu egiten dute?”

Irratia piztu, eta nonahi aurkitzen ditugu tertuliak Euskal Herriko egoerari buruz etengabe hizketan; telebistan, beste horrenbeste: alderdi politikoak, biolentzia, bakerako proposamenak... horiek bihurtu dira tertuliano askoren mintzagai azken urteotan. Baina solasaldi horietan esandakoek Euskal Herriko benetako egoera islatzen dute? Bost lagun aukeratu ditugu galdera horri erantzuteko; hona hemen: Javier Elzo, Mariano Ferrer, Gorka Landaburu, Isabel San Sebastian eta Ramon Zallo. Ondo baino hobeto ezagutzen dituzte denek irratsaiotako eztabaida horien nondik-norakoak. Ez ezazu galdu esan behar digutena.

20. or.

PAPER
BIRZIKLATUA

Zuzendaritza:
Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP)

Koordinatzailea:
Joseba Lozano

Diseinua, fotokonposizioa eta inprimatzea: Itxaropena S.A.

Marrakial: Concetta Probanza

Zenbaki honetako lankideak:
Karolina Almagia, Jose Antonio Arbelaz, Javier Arranz, Aintzane Arrieta, Jexux Eizagirre, Luis Elizondo, Edorta España, Bixen Fernandez, Maite Imaz, Iñaki Irigoien, Iñaki Iturain, Goizalde Landabaso, Maria Lizardi, Joseba Lozano, Luma, Martintxo, Jose Maria Muñoz, Nerea Pikabea, Iñaki Rica, Patxi Zubizarreta.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkarian argiratutako artikulua berridatz daitezke, bai osorik, bai zatika, baina artikulua nondik atera diren aipatu behar da beti.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak ez ditu derrigorrez bere egiten artikulua eta kolaborazioetan agertzen diren iritziak.

ADMINISTRAZIOA
EUSKARAZ

ISSN: 1576-5563. **Legezko Gordailua:** BI-1141-93. **Egilea:** Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea Donostia-San Sebastián 1. 01010 VITORIA-GASTEIZ. Tel. 945 01 76 00. /http://www.ivap.org

PERTSONAIA

Arantxa Sinobas:

“Bada esaten duenik ikusleei zaborra ematen zaiela, hori delako eskatzen dutena, baina ni ez nator bat horrekin”

Legazpin jaio eta bertan bizi izan zen 18 urte bete zituen arte. Orduan, Madrilera jo zuen Zuzenbide ikasketak egitera. Filmetan ikusten zituen auziatarako abokatu arrakastatsua izan nahi zuen, baina errealitatea bestelakoa zela ohartu orduko liburuak alde batera utzi eta bere artista senaren alde egin zuen, eta asmatu ere. Izan ere, telebistan, irratan, antzerkigintzan... jardunbide benetan oparoa du Arantxa Sinobasek. Orain, astero ETB2ko *Factor humano* saioa aurkezten ikusten dugu.

Hirugarren denboraldia daramazue *Factor humano* saioarekin. Pozik egoteko modukoa, ezta?

Jakina. Guretzat behintzat, saioaren taldea osatzen dugun guztiontzat, lorpen handia izan da. Aurreikuspen guztiak gainditu ditugu. Kontuan izanik beste kateetako saio oso arrakastatsua izan ditugula lehian, hala nola *Gran hermano*, *Operación triunfo* eta beste zenbait, emaitza benetan pozik egoteko modukoa da. Nire ustez, kalitatea da horren arrazoia. Gure saioak kalitatea eskaintzen du. Bada esaten duenik ikusleei zaborra ematen zaiela, hori delako eskatzen dutena, baina ni ez nator bat horrekin eta gure saioa horren adibide argia da.

Egun, oso ohikoa da telebista kate guztietan formatu bereko saioak topatzea, baina badirudi *Factor humano* nahiko originala dela eta oraingoz ez zaiola lehiakiderik sortu.

Bai, egia da. Oso saio berrizalea da. Kamerak beti mugimenduan daude, muntaia oso azkar egin behar izaten da eta ikuspuntua oso irekia da: batzuetan lineala, beste batzuetan bloke informatiboen modura egina, zenbait film laburrak bailiran... Gainera, erreportajea izan arren, ez dira batere astunak ikusteko. Oso modu arinean egituratzen dira, ikus-entzuleari gaia hurbil izan dakion saiatzen gara. Horregatik, oro har, kaleko jendea izaten da gure saioaren protagonista.

Eta jendeak ez al du erreparorik jartzen kamera edo mikrofono baten aurrean agertzeko unean?

Beti esan izan da euskalduna oso hertsia dela, baina gu saioa egiterakoan ohartu gara gezurra biribila dela hori. Kaleko jendeak asko du kontatzeko eta prest egoten da. Daramatzagun hiru urte hauetan inork ez digu ezetz eman, ez bada epaiketaren batean egonik beren izena ezin eman zutelako edo pisuzko beste arrazoiaren batengatik. Beti aurkitu ditugu prest. Hori

bai, esan beharra dago guk ere geure tresnak erabili ditugula hori horrela izan dadin.

Zeintzuk dira tresna horiek?

Gu beraiegana, beren esparrura, joatean dago gakoa. Ez dute gurera etorri behar; gu sartzen gara beren etxean eta egoera naturala sortzen saiatzen gara. Horretarako, grabatzen hasi aurretik, solasaldi luzeak izaten ditugu beraiekin. Egoera prestatuz, nolabait kamerez ahantz daitezen lortzen dugu. Egoera ahalik eta lasaienean grabatzea izaten da gure helburua.

Dena den, telebistan ez ezik, beste alor batzuetan ere aritua zara lanean, ezta?

Jardunbide oparoa da nirea. Ikasketak utzi nituenetik alor ugarian jardun naiz. Antzerkian hainbat lan egin ditut, zinema Pilar Miró zuzendariaren film batean parte hartu nuen, irratiagintzan ere aritua naiz eztabaida saio bat egiten, eta telebistako hainbat saiotan jarduna naiz.

Eta horietatik guztietatik zein duzu gogokoena?

Zaila da galdera horri erantzutea. Nik guzti-guztiak ditut gogoko. Arlo bakoitzak bere alde onak eta txarrak dauka: guztiak dira ezberdinak; horregatik zaila da bakar bat aukeratzea. Hala ere, esan beharra daukat antzerkigintzak xarma berezia duela. Antzokian aktoreen eta ikusleen artean igartzen den hartu-eman sentsazioa ikaragarria da. Energia hartu-eman handia dago. Zeure barrea beraien barrea da eta zeure isiltasuna ere beraiena. Gainera bat-batekotan une biziak gertatzen dira antzerkian. Maiz izaten zara inprobisatu beharrean eta horrek asko irakasten dizu.

Beraz, antzokira itzultzeko asmorik?

Nahi nuke. Bai, uste dut egunen batean berriz ere oholtza gainera igoko naizela, baina oraingoz *Factor humano* saioa da nire egin-beharra. Ez daukat beste ezertarako astirik.

María Lizardi
Kazetaria

PREZIO IGOERA

GABONETAKO EROSKETAK

PREZIO IGOERA

MARRAZKIARI SOLDATA

FUNZIONARIO SOLDATA

MARTIN ISO

Olentzero maitea,

Zer moduz zaude? Ni oso ondo, aurten super ona izan naiz, lagun asko ditut eta txintxo portatu naiz beti, bueno, ia beti. Atzo amak esan zidan bere bihotzeko larrosatxua nintzela eta oso pozik jarri nintzen, asko gustatzen zait amak horrelako gauzak esatea.

Nik jostailu hauek nahi ditut: spidermanen mozorroa, Takoloren bideoa eta patinak. Gauza asko dira, badakit, amak esaten dit opari bat bakarrik ekartzen duzula, ume guztiei bana, eta berak ere nahi dituela hainbat gauza, baina inork ez dizkiola ekartzen eta neuk ere daukadanarekin konformatu behar dudala.

Horregatik aurten amatxurentzako gauza batzuk eskatu nahi dizkizut, hara, arratsaldetan eskolako atean egotea nahi dut, nire zain, meriendarekin. Berak esaten du laneko ordutegia aldatzen badiote arinago aterako dela eta arratsaldean goizago helduko dela. Esaten du, baita ere, kokoteraino dagoela alboko lankidearekin, lanik ez duen arren ez diolako laguntzen, eta amatxuk nahi du jefeak lana banatu dezala, esaten du horretarako daudela jefeak, andereñoak bezalakoak direla, eta arazoak konpondu behar dituztela. Gainera, nire amaren ordenagailua oso zaharra da, eta albokoak oso aparatu modernoa omen dauka, pantaila laua eta guzti, ez dakit zenbat programarekin. Horregatik, emaiozu mesedez ordenagailu plano bat, Internet eta guzti, pozik egin dezan bere lana. Azkena, euskaraz lan egin nahi duela dio, baina egiten duen guztia erdaraz ipini behar duela gero, hala eskatzen diola jefeak, eta berak lana behin egitea nahiko dela pentsatzen du. Nik uste dut amak arrazoia duela.

Eskerrak hor zaudela, Olentzero, bestela ez dakit nori eskatuko nizkiokeen honek gauza denak. Badakit saiatuko zarela, baina dena lortu ezin baduzu, ba hurrengo urtean beste modu batean eskatuko dizut.

Asko maite zaitut, agur.

Amets Iturri

JOXERRA INTERÍNEZ

BEHIN BEHINEKO FUNTZIONARIOA

interinez@mindless.com

Gutunak makinaz idatzi eta, gehienez ere, 15 lerro izango dituzte. Gutunarekin batera, nahitaez, igorlearen izen-abizenak eta NANA adierazi beharko dira. Jasotako gutunak ez dira itzuliko. Toki-arazorik izanez gero, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak eskubide osoa izango du gutunak laburtuta argitaratzeko. Halaber, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak bere erantzuna eman ahaliko du sail honetan bertan.

Zine L

Euskara zinema munduan (zinema komertzialetan esan nahi dugu) oinez hasten den haurra bezalakoa da, edo nahi izanez gero, autoa gidatzen hasi berria den gizon edo emakumea bezalakoa.

Zinea mutu jaio zen, irudi hutsa zen, horrela sortu zuten Lumière anaiek. Laster batean, irudietatik aparte letrak ikasi zituen eta urte gutxiren buruan, *jazzman* bati esker, mintzatzzen hasi zen. Garai hartan, hizkuntza bakarria hitz egiten zuen, bakoitzak berea, egina zegoena, eta hortik beste hizkuntzetarako jauzia azpitu-tuluaren bitartez gauzatzen zen, edota bertsio desberdinak grabatuz.

Ez ziren urte gehiegi pasa bikoizketa asmatu zenerako, *Singing under the rain* filmean ikusi genuen moduan. Mundu osoak ez zuen bide bera hartu; leku batzuetan bikoizketara jo zuten, beste batzuetan, ostera, sistema mutua bere horretan geratu zen. Film batzuk bikoiz-

tuta egiten ziren, beste batzuk azpitu-tuta estreinatzen ziren. Gurean,

Hegoaldean, gizon txiki eta maltzur bat izan genuen, estreinatze-ko pelikula guztiak gaztelaniara bikoizteko agindu zuena. Hori joan den mendeko berrogeigarren hamarkadatik aurrera gertatu zen eta honela segitu zuen ia gizontxo hori hil zen arte-edo. Bitartean ohiturak sortu ziren. Jendea zinea gaztelaniaz entzutera ohitu, eta azpitu-tuluaren bidea gutxi batzuentzat geratu zen.

Zer gertatu zen hizkuntza txiki eta gutxitu batek mundu horretan sartu nahi izan zuenean? Demagun hizkuntza hori euskara dela eta lekua eta garaia gurea dela. Hizkuntza gutxitu horrek bere lekua irabazi behar duela pantailan, eta, horretarako, zailtasun ugari aurkitu ditu. Zinema komertziala gutxi batzuen esku dago, eta ez nolana hikoak: Estatu Batuetako *Major*-ak.

Beste zailtasuna etxean dugu: ohitura (filmak euskaraz ikusteko ohitura) sortu egin behar dugu eta denok dakigu ohiturak ez direla egun batetik bestera sortzen eta aldatzen. Zinemak beste hizkuntzak ikasi zituen bezala, euskara ere ikasi behar duelakoan gaude, eta, arazoak arazo, Kultura Sailean gure ahalegina egiten ari gara –Kataluniaren bide beretik– euskarazko filmak zirkuitu komertzialetan txertatzeko. Euskarari zine pantailetan bere lehen pausoak ematen lagundu nahi diogu, eta, horretarako, *Zinema Euskaraz* egitasmoaren bitartez, zine areto eta emanaldi komertzialetan euskaraz dauden filmen emanaldiak eragitea eta euskaratutako filmak bideo eta DVD formatuetan izatea bultzatu nahi dugu.

Uste dugu euskarari zinema eskaini behar zaiola, eta hori egiteko bidea euskal publikoa sortu eta osatzea dela: horixe da egitasmo honen helburua. Egitasmo honek hiru urte hartzen ditu, estreinatze-koak diren pelikulei begira sortu da, eta bere laguntzari esker laguntzen diren pelikulak euskaraz estreinatzen dira, hots, euskarazko estreinaldia gutxienez gaztelaniazkoarekin batera gauzatu ohi da. Zine aretoetan

ikusten diren filmen kasuan, estreinaldia, gutxienez, lau aretotan batera gauzatu ohi da; horretarako, pelikula bakoitzaren lauzpabost kopia egiten dira eta hirigune nagusietan izaten dira ikusgai. Hiriburu eta herrietako areto komertzialetan zabaldu ondoren, beste zirkuituetan ere erabili ahal izaten dira, esate baterako, kultur etxe eta eskoletan.

Hiru urte hauetan 25 film estreinatu dira euskaraz zinema aretoetan, edota estreinatuko dira ekainera bitartean. Horrekin batera, beste 27 pelikula jarri dira euskaraz bideoan eta DVDn (azkeneko hau azpimarratzeko da, DVDk hartu duen garrantzia dela-eta). Bere xumean, fondo bat ari da eratzten.

Abian den egitasmo honi koherentzia eman nahirik, haur eta gazteei zuzendutakoak dira euskaratu diren film ia guztiak. Horien arteko bat, *Sen to Chihiro no Kamikakushi* (*Chihiroren bidai*), Berlingo zinemaldian Urrezko Hartza irabazi zuen pelikula, Donostiako Nazioarteko Zinemaldiaren baitan estreinatu zen. Albiste benetan ona, hain maila altuko filma euskaraz estreinatu ahal izatea Belodromoko emanaldian, Zinemaldiak dioen moduan: “munduko pantaila handiengan”.

Hasi besterik ez gara egin. Mutu jaio zen zinea euskara ikasten ari da, mantso bada ere: horrelakoa da gure egoera. Hartara izenburuko “L” hori; euskara zinema komertzialean *Learning* bat baitugu, hasi berria. Ez dakigu inoiz gida-baimena lortuko duen, baina ziur gaude saiatu, saiatuko garela.

José Antonio Arbelaiz
Kultura Sortu eta Zabaltzeko zuzendaria

Partizipazio-txartelak

Gabonetako loteria dela-eta, ohitura da elkarteek partizipazio-txartelak ateratzea, herritarroi, loteriarekin batera, laguntza eskatzeko; edo norberak, dezimoren bat edo beste erosi eta gero, senideen artean partizipazioak banatzea.

Lan honen asmoa horixe da; alegia, elkarteei zenbait argibide eskaintzea, partizipazioa euskaraz egin dezaten. Bistan denez, alde batera utziko ditugu norberak ateratako partizipazioak, izan ere sinbolikoak baitira, neurri handi batean, bederen. Hobeto ulertzeko, adibide bat jarriko dugu.

Eman dezagun GAZTIBIA euskara elkarteak 150 dezimo erosi dituela, denak ere 88.888 zenbakikoak. Dezimoek 20na euro balio dutenez, guztira 3.000 euro jokatu ditu zenbaki hartan. Elkarteak 2,40 eurotako partizipazio-txartelak ateratzea pentsatu du. Horrek esan nahi du ezin duela 1.250 txartel baino gehiago atera (3000/2,40). Hori dela-eta, txartelak zenbatu egin behar dira (kasu honetan 1etik hasi eta 1.250eraino). Jo dezagun elkarteak 0,60 eurotako laguntza jarri duela txarteleko. Hortaz, txartel bakoitzak 3 euro balioko ditu: 2,40 jokatutakoak + 0,60 laguntzagatik.

Gordailuzaina, izenak berak salatzen duen bezala, dezimoak gordeta dauzkana da. Eskuarki, dezimoak erosi dituen erakundeak egiten du gordailuzain lana; baina, teoriarik litekeena da beste bat izatea (bankua nahiz kutxa, adibidez). Kontuan hartu gordailuzainaren sinadurarik gabe txartelak ez lukeela indarririk.

Estatuak 3 hilabeteko epea jartzen du saria jasotzeko. Gainera, bada beste ohar bat txartelean jaso beharrekoa: hainbat elkarteek ez dute ontzat ematen urratutako txartelak edo zuzendutakorik, beste zenbaitek, aldiz, bai.

Ondoren ikusiko dugunez, elkartearen partizipazio-txartelek bi zati izan ohi ditu: ezkerrekoa, elkartearentzat; eta eskuinekoa, txartela erosi duenarentzat; horrenbestez, zigiluak bi zatiak hartu behar ditu. Modu horretara elkarteak ziurtatu dezake (sariren bat egokituz gero) txartela jatorra dela, eta ez faltsua: bi zatiek elkarrekin ezkondu egin behar baitute, zigilua uztarriztat dutelarik.

Azkenik, elkartearentzako zatian (ezkerraldean, beraz), zenbaitek txartela erosi duenaren izena jarri ohi dute. Horiek guztiak kontuan harturik, hona proposatzen dugun eredu:

GAZTIBIA euskara elkartea	GAZTIBIA euskara elkartea	Larramendi 11 Tel. 948 222 222 Gaztibia
GABONETAKO LOTERIA	GABONETAKO LOTERIA	
88.888	Zenbakia: 88.888	
2002ko abenduaren 22an zozketatutako den Loteria.	Zenbaki horretan, agiridunak 2,40 euro jokatzen ditu 2002ko abenduaren 22an Madrilen zozketatutako den Loteria Nazionalan.	Gordailuzaina (sinadura)
Jokatutakoa 2,40 € Laguntza 0,60 € Guztira 3 €	Jokatutakoa 2,40 € / Laguntza 0,60 € Guztira 3 €	
Txartela: 0251 Eroslearen izena: <i>Begoña Basterrerea</i>	Txartela: 0251 Saria jasotzeko epea: 3 hilabete. Urratutako txartelak edo zuzendutakoak ez du baliorik izango.	
I R A G A R K I A		

Iragarkia behean jarri dugu, baina beste alde batean ere joan daiteke (eskuinean, ezkerrean edo atzean, adibidez). Hori bai, berezita joan dadila, eta ez bestelako datuekin nahastuta.

Saria egokituz gero, ez ahaztu ziurtagiria eskatzea; hartara, ez duzue-eta arazorik izango, patrimonioa aitortzerakoan. Zortea lagun dakigula jokalariei!

Jexux Eizagirre
HAEEko Administrazio Hizkeraren Atala

THE FUTURE GEUREA DA

We wish you a merry christmas, we wish you a merry christmas, we wish you a merry christmas and a happy new year... eguberri on desiratzen dizut, eguberri on desiratzen dizut, eguberri on desiratzen dizut eta urte berri on...

Aita Noelen albotik pasatu den gizona seko gelditu du kan- tuak. Pausu bi atzera egin eta Aita Noeli anglosaxoien abes- tiaren itzulpen txarra aurpegiatu dio, "ez egokia" bere hitze- tan. Bizarzurik ez du arazorik nahi. Bufaka egin du. Lana amaitzeko ordu bete eskas falta zaio eta nagusiak ondo argi utzi dio "Tradizionalistekin" gorabehera txikiena ere sahes- tu beharko duela. Ez dirudi muturreko Tradizionalista denik eta horrek apur bat lasaitu du. Hala ere, kontu handiz ibili behar da hauekin; nahikoa da eztabaidarako zirrikitua ema- tea kalapita itzela sortzeko. Itzultzaile Ofizialak aldegin zue- netik inork ez duela lanpostu hori hartu nahi izan erantzun dio samur-samur. Justifikazio makala begitandu zaio muturrekoa ez zenari. Halako batean gizonaren barrena piztu egin da. Fire eta sua. Oihu gorrian esan dio berak baduela, izan, basque-filologia fakultatearen joritasunaren berri. Unibertsitate guztietan bizi da satarren bat edo beste pentsatu du tripahandiak. Bizkargainak goratu eta kantuarekin jarraitu du Aita Noelek. We wish you...

Globalizazio aldaerek ekarritako egoera berria da. New age. Sumendiaren etorria bailitz zabaldu zen bateratasun santua. "You are me" lau haizetara zabaldu zuten. Egia da urteekin herri bakoitzak bere egin duela hastapeneko izpiritua, eta ez dagoela bakarra munduan. Ezaugarri ezberdinen zipiztinak berregin du globalizazioa, anitza bihurtuz. Inglesak batzen gaitu. Euskaraglisha gure bizitzan dago. Ama-handiaren sukurtsala bihurtu gara denok. Egoera berri honen alde esa- tekorik ere bada: elebitasun erreala ekarri du. Euskararen presentzia duela mende bat bezain txikia bada ere, XX. men- deko hizkuntzalari handi zein txikiren uste ustelak ahazturak eraman ditu. "No past" gailendu zaigu. Globalizazioaren gurasoek ez zuten nahi inperialismoaren irudia zabal zedin, are gehiago, bategitearen alde onak ezagutarazteko bertoko- tasuna defendatu zuten; beti ere, On handiari kalte egiten ez badio. Olentzero ez zen garai berrietara lerratu. Zazpi urte dira menditik jeisten ez dela. Eskizofrenikoegiak ginela eman zuten aitzakia orduan. Orduz geroztik kapoiak, arrau- tzak eta botila ardoak Estatu Batuetako Noel Co. Enpresara bidaltzen dira. Abenduaren 20an amaitzen da bilketa, eta 21eko goizean Loiuko International Airport-etik irtendako hegazkin batek eramaten ditu.

Tradizionalistek ez zaie gustatzen hau dena. "Euskal Herria" izendapena Basque Herriak ordezkatu zuenean gorriak eta beltzak entzun ziren. Iraingarria izan zen entzun zen hitzik gozoena. Oroimen laburrekoak gara, baina. Gomuten ganba- ra-zakuan gelditu dira orduko tirabirak. Olentzeroren eraba- kia ere makur hartu zuten. Olentzerorekin goi bilerak egin zituzten, eta negoziatio plana abiarazi ere, abiarazi zuten. Alferrik. Ordurako kaskioeegi ikusten gintuen ikazkin ospetsuak, eta zama astunegia iritzi zion globalizazioaren bide ertzeetatik ibiltzeari. Klandestinitaterako zaharregi ikusi omen zuten bere burua. Okerrena eguberrietarako per- tsonaia hautatzeko sasoiaren etorri zen. Erreferenduma deitu zuten Basque Herrian. Santa Claus, San Nikolas eta Aita Noel izan ziren hautagai. Gogorak izan ziren, gero, marke- ting-ak ezarritako araujokoak, eta behin baino gehiagotan mugarri arrisksuetan ibili ziren hirurak. Aita Noel suertatu

zitzaigun garaile. Tradizio- nalistek gabonak ospatzeari utzi diote. San Juan gaua ospatzen dute, hori baita glo- balizazio sakratu honek erres- petatu duen bakarrenetarikoa. Aita Noel zenbait bahituak izaten dira eguberriak aurre- tik. Basque-Police taldeko eliteek askatu behar izaten dituzte behin eta berriro. Noel Co. Multinazionalako funtzionarioak izatea egozten diete Noelena egiten dutenei.

Hauek bizi behar dutela gogoratu diete sarri baino gehia- gotan. Latza da, oso, gure egoera. Hau dena gutxi balitz, Itzultzaile Ofizialak soldata izoztu ziotela ikusirik planto egin zuten. Translation-talde guztiak berarekin egin zuten planto. Harrezkero norberak egin behar ditu translation oro, eta zaila da, izan, ezelango mailarik ez dutenak eus- karanglish kontuetan ibili behar izatea. Are gehiago legeak euskararen presentzia derrigortzen duenetik. Arazo haue- kin denekin tradizionalistak berrindartu egin dira eta bote- rera jauzi egin dute. Iraganaren hondar ustelak dira, anti- goaleko ordezkariak, garapenak dituen albo-trabak. The future geurea da, etorkizuna aurrikusi dugunona. Eta bai, Zazpigarren Abenidan dagoen Aita Noelen itzulpena kas- karra da; oso txarra. Baina hizkuntza bi batzea ez da erre- za. Printzipio etiko primitiboek uko egitea da kontua. Eta garrantzitsuena, zenbat lagun dago nahikoa level dutenak lanpostu hau betetzeko?

**"Euskal Herria" izendapena
Basque Herriak ordezkatu
zuenean gorriak eta
beltzak entzun ziren"**

**Goizalde Landabaso
Idazlea**

Mundua online

EUSKARA INTERNETEN BIDEZ IKASTEKO METODOA

Aurten Bai kultur fundazioak (www.aurtenbai.com) interneten bidez euskara ikasteko lehenengo sistema abian jarri du. Metodo honek *BOGA* du izena, idatzizko zein ikus-entzunezko ariketetan oinarrituta dago, eta Euskal Herrian girotutako ulermen-ariketak, gramatika eta fonetika eskaintzen ditu. Era berean, mintzamina ere kontuan hartu dute egileek, ahots-*chata* eskaintzen baitu, bai irakasleekin, bai gainerako ikasleekin aritu ahal izateko.

Hori guzti hori bost mailatan sailkaturik agertzen da: oinarrizkoa, erdikoa I, erdikoa II, aurreratua eta EGA. Ikastaro bakoitzean hamabost istorio daude, eta bakoitzaren barruan hamar kapitulu. Saio bakoitzean gramatikako pare bat kontzeptu lantzen dira, ikus-entzunezkoak, ariketak eta jokoak erabiliz. Kapitulu batetik bestera pasatzeko, azterketa bat gainditu beharko du ikasleak. Bestalde, eta material osagarri gisa, filmen transkripzioak, fonetika lantzeko grabazio-estudioa eta *online* dagoen hiztegia izango ditu eskuragarri ikasleak. Aurten Bai-ren esanetan, ikastaroa osorik egiteko, gutxienez, 150 ordu beharko ditu ikasleak.

Euskara ikasteko metodoaz gain, interneteko *Hator* euskara hutsezko ataria (www.hator.com) ere plazaratu dute.

Luis Elizondo
luis-elizondo@ivap.es

Linux 8.2 sistema eragilea euskaraz

Eusko Jaurlaritzak *Linux* 8.2 sistema eragilearen euskarazko bertsioa doan jasotzeko aukera ematen du. Aukera hori bat dator Euskara Biziberritzeko Plan Nagusian eta Euskadi Informazio Gizartean Planean aurreikusitako asmoekin.

Bertsioa eskuratzeko bi modu daude: Interneteko www.mandrake.com helbidera jota, edota Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzuari eskatuta. Azken bide hau aukeratuz gero, jakin ezazu CDaren prezioa 3 eurokoa dela.

Korrika laguntzailea kanpaina martxan

Apirilaren 4an Mauletik abiatu eta Iruñean amaituko da aurtengo Korrika13. Honek 2.000 kilometro egingo ditu, *Herri bat geroa lantzen* leloa lau haizetera zabalduz. *Korrika laguntzailea* izeneko kanpainaren bidez, Korrika13 antolatzeko laguntza ekonomikoa eskatuko zaie herritarrei.

Kanpaina honen helburua da herritarraren konpromisoa eta parte hartzea lortzea. Horretarako, hamar euroren truke, herritarrari honakoa eskaintzen zaio: Korrikaren “metro sinbolikoa” erosi, Korrika13ren txapa, eta Korrikarekin hitzarmena sinatu duten 40 dendetan beherapenak izateko aukera.

Euskalingua aldizkari elektronikoa

Mendebalde Kultur Alkarteak *Euskalingua* aldizkari elektronikoa plazaratu du. Hau da aldizkari berriaren helburu nagusia: euskal hizkuntzari buruz egiten diren ikerketak zabaltzeaz bat, eztabaida akademikoak erraztea. Era berean, mundu zabalean euskal hizkuntzaren alorrean diharduten aditu eta ikertzaile guztiei ideiak eta iritziak trukatzeko bide egokia eskaintzen zaie.

Diru-babesleak Bizkaiko Foru Aldundia eta BBK Fundazioa izan dira, eta laguntza teknikoa EHUko Ingeniaritza Eskolak eman du. Mendebalderen web orrian harpidetza egiteko aukera izango da, eta, posta elektronikoen bidez, ale berriak sarean noiz ipintzen diren jakingo du erabiltzaileak. Hona posta elektronikoa: www.mendebalde.com

INSEEn inkestak emaitza baiko-rrak adierazten ditu Iparraldean

INSEEk egin duen galdetegiaren emaitzak aztertu ondoren, Erramun Baxok, Euskal Kultur Erakundearen eta Hizkuntza Kontseiluko lehendakariak, dio familiaren transmisioan euskararen gainbehera baretu egin dela.

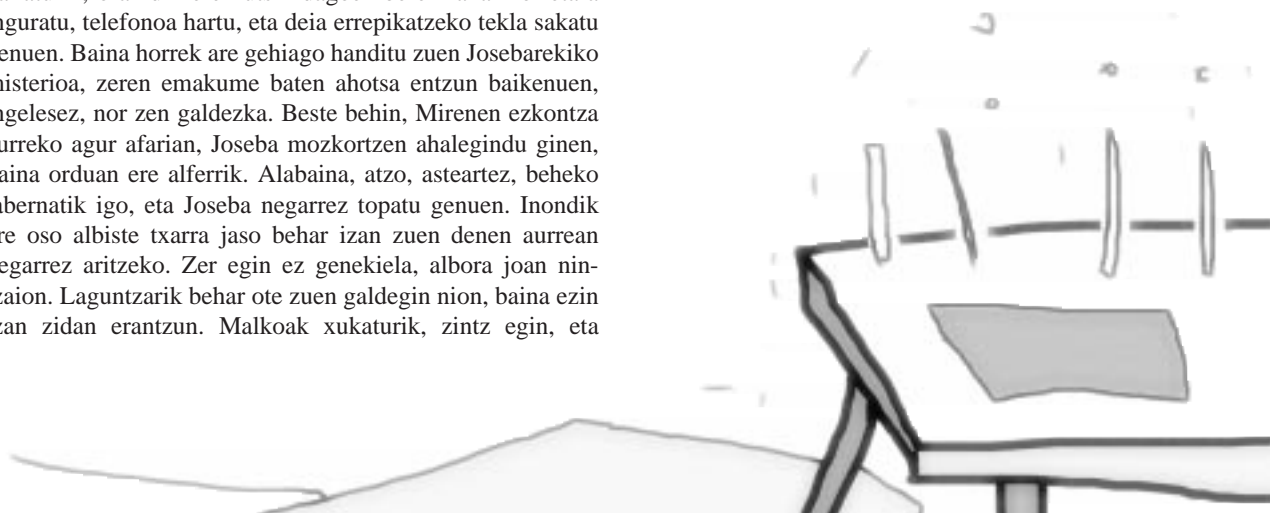
Baxoren esanetan, erakunde hauek izan dira eragile nagusiak familia transmisioak bizi izan duen gainbehera geldiarazteko: AEK, Seaska, Pizkundera eta Euskal Konfederazioa. Haren ustez, “euskarak zailtasunak ditu oraindik, baina berpizteko bidean dago”.

Bulegoko misterioak

Behin berriro altxatu dut begirada. Baina bera oraindik ez da bulegora etorri. Eta bere mahaia hutsik dago, eta nire barrena oroitzapenez beterik. Oroitzapen hurbilak dira. Atzokoak. Bartekoak. Kasik oraingoak. Arraroa dela. Bitxia dela. Bulegoan hori esan izan dugu Josebari buruz. Batez ere ez delako beheko tabernara gurekin jaisten eta lanean bakarrik geratzen delako. Bai, badakit nitaz ere badutela susmoren bat eta nire ezkutuan esamesaka ibiltzen direla. Sexu joerak, alegia. Baina ni goizero jaisten naiz haiekin, bai, eta hamaiketako egin bitartean besteei buruz gaizki esaka aritzen gara. Susmoak susmo, nahikoa normaltzat izango nautelakoan nago. Beheko tabernan sarritan ibiltzen gara esamesaka. Esan ahal guztiak esan izan ditugu Josebari buruz. Plangintza sekretu bat ere prestatu genuen eta, hilabete batez, egunero, tabernara jaitsi beharrean, gutariko bat bera zelatatzen geratzen zen. Arraroa dela. Bitxia dela. Misteriotsua dela konkluditu genuen, zeren, asteartero, hamaika-hamaikatan, norbaiti deitzen baitzion telefonoz. Eta orduan bakarrik egiten baitzuen irribarre. Baina ezin bada nori deitzen zion jakin... Eta, besterik ezean, beheko tabernan Josebaren misterioaz hitz eta pitz jarraitzen genuen. Beheko tabernan bestelako misterioez ere jarduten genuen. Esate baterako, bart CSI telesailen ikusitakoez. Mirenek –hain irakurtzalea bera– literaturako hainbat pasadizo gogoangarri kontatzen zigun. Behin, oso gogoan dut, Armstrong astronautaren misterioa ekarri genuen hizpidera. Ilargia zapaltzearekin batera, gizonak “Zorionak, Chuck” esan zuen, eta hitz horiek biziki piztu zuten jendearen jakinmina: kode sekretu bat ote zen, mezu ezkuturen bat gordetzen ote zuen edota, besterik gabe, zorion hitz hutsak ote ziren. Guztiarekin, Armstrong-ek ez zuen sekula argitu Chuck hura nor arraio zen, eta han-hemenka eskainitako hitzaldi edo elkarrizketetan horri buruz galdegiten ziotenean, beti berdin erantzuten zuen: “Oraindik ezin dut ezer argitu”. Eta guk ere ezin bada Josebak nori deitzen zion argitu. Egia esatera, astearte batez, fotokopia batzuk egitera joan zela baliaturik, oraindik ere hutsik dagoen bere mahai horretara inguratu, telefonoa hartu, eta deia errepikatzeke tekla sakatu genuen. Baina horrek are gehiago handitu zuen Josebarekiko misterioa, zeren emakume baten ahotsa entzun baikenuen, ingelesez, nor zen galdezka. Beste behin, Mirenen ezkontza aurreko agur afarian, Joseba mozkortzen ahalegindu ginen, baina orduan ere alferrik. Alabaina, atzo, asteartez, beheko tabernatik igo, eta Joseba negarrez topatu genuen. Inondik ere oso albiste txarra jaso behar izan zuen denen aurrean negarrez aritzeko. Zer egin ez genekiela, alhora joan nintzaion. Laguntzarik behar ote zuen galdegin nion, baina ezin izan zidan erantzun. Malkoak xukaturik, zintz egin, eta

komunera jo zuen. Luzaroan egon zen han, eta, itzuli zenean, burubelarri bezain burumakur jarraitu zuen lanean. Baina, ustekabea ustekabearen atzetik, atzo, Mario adiskide mamiarekin zinematik irten, eta Riora kopa bat hartzera sartu ginean, nor eta Joseba topatu nuen, besoak barran antxumatuak, baso luze eta hustu baten aurrean. Alde egitekotan egon ginen, baina beharbada aukera bakarra izan zitekeen Josebaren misterioa argitzeko. Armstrong etorri zitzaidan gogora eta nola argitu zituen behin bere hitz misteriotsu haiek. Esan zuen, mutikotan, Chuck bere bizilaguna izan zela, eta, egun batez, baloia hartzera zihoala, haren emazteari entzun ziola: “Ez, alboko mutikoa ilargira iristen den eguna arte ez duzu ahoko sexurik izango...”. Horrexegatik esan zituen Armstrong-ek hitz haiek ilargia zapaldu bezain laster, Chuck-ek ahoko sexua izan zezan. Eta Josebak ere bere misterioa argitu zidan tabernan niri antzeman, niregana etorri, eta bere barrena askatzean. Mario adiskide mamiak, egoeraz jabetu, eta, belarrian musu ezti bat emanik, agurtu egin gintuen. Orduan Josebak aitortu zidan hogeituz emakume ezkondu batekin harremanetan egona zela. Antza, emakumea ballet errusiar bateko partaidea zen eta gaur hemen bihar han ibiltzen zen. Noiz edo noiz elkartzeko aukera izaten zuten, baina bien arteko pasioari batik batik telefonoz eusten zioten: “Munduko edozein tokitan egonik ere, asteartero, goizeko hamaiketan deitzen nion. Baina gaur, gaur ez dit erantzun... Eta beste bide batetik, berehala jakin dut hila zela”. Josebak gauza asko kontatu zidan bart eta biok asko edan genuen. Penak arintzeko. Gero, ez jakin nola, nirera etorri ginen eta elkarrekin eman dugu gaua. Apenas lorik egin dudana. Luzaroan egon natzaio begira eta ez dut goizean esnatu nahi izan. Baina bulegora etorriko balitz, zeren bere mahaia oraindik hutsik baitago, ez naiz besteekin beheko tabernara jaitziko. Arraroak gabela. Bitxiak gabela. Misteriotsuak gabela. Esamesaka jardungo dute seguruenik.

Patxi Zubizarreta
Idazlea

Miguel Zugaza:

“Nire ustez, iraganaren eta orainaren arteko muga hertsia apurtu egin behar ditugu”

Hogeita hemezortzi urte besterik ez du eta, dagoeneko, Espainiako museorik garrantzitsuen zuzentzen du. El Prado zuzendaritzara iritsi zen Bilboko Arte Ederretako Museotik igaro ondoren. Pinakoteka honetan eman zituen bost urteetan zentrua bultzatu, berri eta handitzeko prozesu zail eta arriskutsua aurrera eramaten jakin zuen. Izaera modernoa eman zion une berezi batean, alegia Guggenheim Bilbao Museoren kompetentzia izugarriak beste pinakotekak mehatxatzen zituela zirudien hartan. Miguel Zugaza (Durango, 1964) ezkondu dago eta hiru seme-alaba ditu. Arazoz eta eztabaidaz zipriztindutako museo erraldoi baten gobernua bere gain hartu du orain. Hala ere, berak ez du lasaitasunik galdu, jakin badakielako XXI. mendeko museoek beren jarraialdatu beharko dutela, sorkuntza berria erakusteko eta artea ulertzeko dauden mila erak onartzeko. Zugaza gaur egungo euskal arteari buruz eta museoen zereginari buruz mintzatu zaigu.

Asko kostatu zitzaizun Bilbo uztea eta Madrilera joateko erabakia hartzea. Hamar hilabete igaro dira ordutik. Nola ikusten duzu egindakoa eta zein dira zure helburuak arduradun lanpostu berri honetan?

Oso goiz da oraindik egindakoa aztertzeko. El Prado oso erakunde garrantzitsua da eta daramadan denbora honetan museoa zertan den aztertzen ari naiz oraindik ere. Une honetan, El Pradok prozesu batzuk zabalik ditu eta modurik onenean eraman nahi ditut aurrera; beraz, duela hamar hilabete ezarri nituen helburu berak ditut: ahal dudan guztia eman museoak bizi duen bilakaera-prozesu horren alde, ekinbide zientifikoa aurrera eraman, eta publikoari eskaintzen zaion zerbitzua hobetzea.

Bilbon museo berri bat utzi zenuen, hain juxtu, etapa polit eta berri bat hastera zihoanean. Zure aburuz, zein bide hartu beharko luke Bilboko Arte Ederretako Museoren egungo zuzendaritzak?

Nik uste dut Bilboko Museoa ondo errotuta dagoela eta oraingo zuzendaritza taldeak aldi berri hau sendotzen jarraituko duela. Guggenheim ondoan duela, Arte Ederretakoa museo osagarri bat da. Oso bilduma bikaina dauka eta kalitatezko eskaintza bat egin dezake. Museo hau oso erakunde kontsolidatua da, Bilboko gizartearekin harreman estu-estua daukana. Heziketarako tresna pribilegiatua da eta hori aprobetxatu egin behar dugu.

Txomin Badiola artista bere artelanak erakusgai ditu egunotan Bilboko Arte Ederretako Museon. Aurkezpenean esan zuenez, ez da ohikoa, oraindik ere, euskal artista bat euskal museo batean erakusten aurkitzea. Era berean, euskal gizartearentzat euskal artistak ikusezinak direla salatu zuen. Ados al zaude?

Nik uste dut Euskal Herrian artea erakusteko gero eta areto gehiago daudela, bai esparru pribatuan, bai publikoan; hortaz, baldintzak egon badaude, nahiz eta artistek nahi izango lituzketen guztiak ez izan. Euskal Herria artearen agertoki garrantzitsua bihurtu da, eta Bilboko Arte Ederretako Museoak, esate baterako, beti izan du oso-oso argi euskal artea bere nortasunaren alde garrantzitsu bat dela. Museoa berrinauguratu genuenean, euskal artearen eta pinakotekaren arteko harreman hori bultzatu beharra zegoela azpimarratu genuen. Hortik jaio zen

Gaur, hemen, orain erakusketa, museoa bizirik dagoen errealitatearekin harremanetan ipini nahi zuena.

Madriren eta Bartzelonan oso iritzi ona omen dute gaur egun egiten ari den euskal arteaz. Are gehiago, esaten dute euskal artea ez dela hemen kanpoan bezala baloratzen. Madrilera zirkuluetan murgilduta zaudela-eta, horrelako susmorik ba al duzu?

Beno, egia da Euskal Herria oso leku garrantzitsu, aktibo eta interesgarritzat jotzen dela, baina beti izan da horrela. Joan

“Euskal Herria artearen agertoki garrantzitsua bihurtu da”

den mendearen hasieratik herri hau arte dinamiko eta garaikidearen lekuko izan da, beharbada, gizartearen gustu kontserbadoreen kontra beti.

Zer iruditzen zaizu Artium zentro berria eta zein da, zure ustez, euskal museoen maparen barruan izan beharko lukeen tokia?

Artium da arte garaikidearen aldeko lanean diharduen egitasmo baten azken formulazioa. Urte mordoan daramate Gasteizen proiektu hori aurrera atera nahian. Oso egitasmo handizalea da, asmo garaikide argia duena. Interes handia piztu du zirkulu artistikoetan, eta uste dut oso zentro dinamiko eta zabala izan daitekeela. Zeregin garrantzitsua izan dezake Artiumek, inguruko artistek egiten duten lana erakusteko orduan.

Oro har, zein izan behar da museoen zeregina XXI. mende hasiera honetan?

Begira, museo mota asko daude: museo historikoak, arte garaikidekoak, eta abar; baina nik uste dut museo guztiek dituztela ikasgai garrantzitsu batzuk. Horietako bat da berezko bildumekin eta artea interpretatzeko era desberdinekin harreman bat izatea. Ikusle berriak bilatzea da beste betebeharrak. Une berezi eta egokia da, oraingo konbentzionalismo jakin batzuei aurre egiteko eta akademizismo batzuk bertan behera uzteko. Nire ustez, iraganaren eta orainaren arteko muga hertsia apurtu egin behar ditugu, eta bi mundu horien arteko harremana erakutsi ikusleagoari.

Bilbokoa bezalako museo batek, adibidez, oso bilduma historiko garrantzitsua dauka, baina, era berean, arte garaikidea interesatzen zaio. Horrenbestez, zeresan handia du bien arteko zubi hori suntsitzeko orduan; ikuslearen begien aurrean uztartu egin behar ditugu arte tradizionala eta egunez egun egiten ari diren beste arte mota horiek. Hori da museoak duen xede handienetako bat, hain zuzen ere esperientzia hori martxan jartzea eta artea konbentziorik gabe erakustea. Guggenheim museoaren proposamena bide horretatik doa. Arte garaikideko museotzat hartuta badago ere, Rubens eta Kandinski-ren erakusketak aldi berean programatu izana oso zentzuzkoa iruditu zait. Azken batean, museoek ahaleginak egin behar dituzte artea konbentzionalismo guztien gainetik ikusgai jartzeko; eta hori egin dezakete, batez ere, esperimentatzeko aukera duten museoek.

Hortaz, El Prado ez litzateke museo horien artean sartuko?

El Prado bide horietatik abiatu beharko da, izan ere gurea ez da museo arkeologiko bat, ez da Goyarekin amaitzen, hasten baizik. Museo hau 1819. urtetik aurrera hasi zen aktiboa izaten, artea inspiratzen; esaterako, El Pradon ikusitakoak eragin handia izan zuen Manet-engan. Beraz, garbi dago El Pradok bere egin beharko duela arestian aipatutako hausnarketa hori; baina museo erraldoia denez, ez da hain erraza. Beste museo batzuk txikiagoak

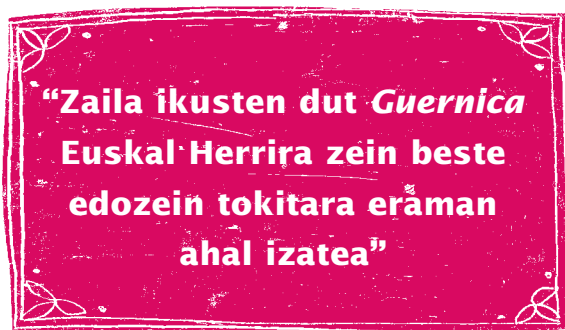
dira, eta askatasun gehiago edo konpromiso gutxiago izanik, errazago dute esperimentatzea.

Zu El Pradoko zuzendaritzan egoteak erraztuko al ditu hemendik aurrera Bilboko Museoarekiko harremanak, erakusketen koprodukzioetan esaterako?

Jakina! Ni prest eta pozik egongo nintzateke; nolana ere, aitortu beharra daukat harreman onak izan direla beti El Pradoren eta Bilboren artean. Bilbon azken urteetan egin diren erakusketa handi batzuk El Pradoren laguntzari esker izan dira, Caravaggio-rena kasu.

Zuk uste duzu litekeena dela inoiz *Guernica* Euskal Herrira ekartzea?

Ez dakit, baina egin ziren azken txostenak oso argiak izan ziren: irudi honek bidaia asko egin ditu eta ez da komeni gehiago mugitzea. New Yorkeko Momatik ekarri zutenetik –hasiera batean El Pradon egoteko eta gero Reina Sofian uzteko–, teknikariek gehiago ez mugitzeko eskatu zuten. Egia da teknika aurrera doala urtetik urtera, baina nik zaila ikusten dut Euskal Herrira zein beste edozein tokitara eramanez ahal izatea.

Karolina Almagia
Kazetaria

ULIBARRI programa: eskola hiztun bila

Anjel Lertxundiri behin zera entzun nion: “Munduko kulturaren itsasoa tokian tokiko kultura guztien ibaietako urek osatzen dutela. Zenbat eta gehiago itsasora doazen ibaiak orduan eta aberats, bizi eta anitzagoak direla itsasoko urak”.

Euskal Herriak kultura unibertsalari egin diezaiokeen ekarpenik onena bere hizkuntzari eustea da. Baina, horretarako, euskarak bere onera etorri behar du. Euskal Herriak euskararen erabateko berreskurapenaren bidean abiatu behar zuen eta abiatuta dago dagoeneko. Euskal gizarteak azken urteotan ezertan egin badu ahalegin serio-rik, hezkuntzan egin du.

Euskara eskolan txertatzeko lehen urratsak aspaldi samarrekoak dira, baina azken urteotan aurrerapen handiak eman dira bide horretan. Duela hogeitau urte, 1982an, Eusko Jaurlaritzak Euskararen Normalizazio Legea indarrean jarri zuen. Haren arabera, eskolaren helburua da ikasle guztiek bi hizkuntza ofizialak ondo ikasiak izatea derrigorrezko ikasketak bukatzerakoan. Horretan laguntzeko NOLEGA (NOrmalizazio LEgearen GARapena) deritzan programa sortu zen Hezkuntza Sailaren Euskara Zerbitzuan; garbi ikusi baitzen eskolako jardun formal hutsaren bidez nekez lortuko zela eskola guztiz euskalduntzea. Beraz, NOLEGA eta bere baitako programa guztiak eskolaren eta irakasleen eskura jarritako baliabideak dira, eskolako jardun formalaren osagarri sortuak.

NOLEGAK EAEko unibertsitateaz kanpoko ikastetxeei eskaintzen dien baliabide multzoa oso zabala da. Batzuk urteroko dirulaguntza deialdiak dira: eskolan ahozko adierazpena indartzeko, antzerkigintza, bertsolaritza, kantagintza, irratigintza edo kontalaritza landuz; ikasgelaz kanpoko ekintzetan (jolas garaian, jangelan, garraioan) euskararen erabilera areagotzeko; eskolak bere kasa aterperen batean egun batzuetako egonaldia antolatuz; edo bi eskola harremanetan jarri eta bisitaldia trukatzeko.

Dirulaguntza deialdiez gain, Hezkuntza Sailak hitzarmenak ditu eginak: batetik, Euskal Idazleen Elkartearekin, *idazleak ikastetxean* ekimenerako eta, bestetik, Tinko Euskara Elkartearekin, euskarazko zinea eskaintzeko urtero ikasleei. Euskararen kalitatearen kezka ere badu bere tokitxo NOLEGAn eta urtero bi lehiaketa izaten dira ikasleentzat: Urruzuno literatur lehiaketa, idatzirako; eta Barriola deklamazio lehiaketa, ahozkorako. Eta, gainera, Euskal Girotze Barnetegien sarea sortu zen eskola umeek aukera izan dezaten astebetetz euskara hutsean bizitzeko. Egund bost barnetegi daude: Alkiza, Elgoibar, Espejo, Plentzia eta Seguran.

Hori dena eta gehiago egin da hogeitau urteotan, NOLEGA programak sustatuta, eskoletan euskararen aldeko motibazioa eta erabilera areagotzeko, eta euskara irakaskuntzaren ohiko hizkuntza bihurtzeko. Gure bazterrek ez dirudi ordea, inondik ere, maila berean euskal mintzoaz jantzen ari direnik. Espero zenetik lortzen ari dena tarte handia

antzematen da. Konstatazio horrek ekarri zuen 1996-1997 ikasturtean Hizkuntz Normalkuntzako Proiektuak bideratzen hastea. Lehen urtean 23 ikastetxe murgildu ziren ekimen horretan. Geroztik ekimena Ulibarri izenez bataiatu eta hazten joan da. Egund 320 inguru dira HNPan dihardutenak. Ulibarririk ekarri zuen berrikuntza nagusia da konturatzeko eskolak auzolana behar duela gizartearekin, baina normalkuntzarako motore nagusia ikastetxean bertan dagoela; alegia, kanpotik laguntza etorriko dela, baina abiatzeko indarra bertan bilatu behar dela; eta, horretarako, zenbat eta gehiago bildu ikastetxeko indarrak orduan eta etekin hobea lortuko dela. Ulibarri programak egitura iraunkorra eman dio ikastetxearen ahaleginari: bakoitzean dago Hizkuntz Normalkuntzako Arduradun Tekniko bat eta Normalkuntza Batzorde bat, eta horiek guztiak koordinatzeko Berritzegune bakoitzean Hizkuntz Normalkuntzako teknikari bat. Eta horiei guztiei laguntzeko, hainbat aholku elkarte: EHIK, HUHEZI, SEI eta UEU. Ulibarri programa horren baitan egitasmo asko sortu eta gauzatzen ari dira ikastetxeetan, euskararen motibazioa, erabilera eta ezagueraren ontziak betetzeko, jakinda hiru horietako bakoitza betetzeak beste biak ere betetzea dakarrela.

Aurtengo irailean *Eskola hiztun bila* jardunaldian bildu ziren Ulibarriko 320 ikastetxeak, helburu praktikoa batekin: elkarri erakustea zertan diharduten ikastetxe bakoitza normalkuntzaren alorrean. Aberastasun handia agertu zen jardunaldiko hitzaldi eta posterretan (ekimenak elkarri erakusteko jarri zen azoka moduko batean), ekimenak sei ardatzetan banatuta: motibazioa, gaitasuna, erabilera, ingurua, dokumentazioa eta diagnostikoa. Jardunaldiak irakasleei balio izan zien elkarrengandik ikasteko ez ezik aurrera jarraitzeko behar duten arnasa sakon hartzeko ere.

Ulibarri programaren txalupa itsasoa eroso eta arriskurik gabe ibiliko bada, txalupa indartu beharra dago barrutik eta teknologiarren berrikuntzez baliatu. Horregatik, iraileko jardunaldian Ulibarririk webgune sortu berria aurkeztu zuen, Ulibarriko txalupatxo guztiei bateratasuna eman nahi dien sarea (www.ulibarri.info), normalkuntzari buruzko hainbat argibide edonoren esku jarri dituen.

Ez du erraza Ulibarriren txalupak itsas bidaia onik burutu eta helburuen kaira iristea. Ikastetxe askotan normalkuntzako atala irlatxo bat da, beste ataltxo bat; eta helburua bestelakoa da: irakasle guztiak konturatzeko hizkuntza irakasle ere badirela, eta normalkuntza guztiei dagokiela. Bide horretan oraindik tarte handia dago urratzeko. Baina, modu sinbolikoan, itxaropenerako hitz joko baikorra egiteko aukera ematen digulakoan, programari izena eman zion Jose Pablo Ulibarri euskaltzale arabarraren jaioterria ekarriko dut gogora, bukatzeko, Okondo: bi aldiz ondo, ingelesez *O.K.* eta euskaraz *ondo*.

Iñaki Iturain
Euskara teknikaria

Eskualdeen parte hartzea Europaren eraikuntzan

Orain dela mende erdi hasi ziren eratzen Europako Erkidegoak; lehenengo, Ikatzaren eta Altzairuaren Europako Erkidegoa (CECA/IAEE), ondoren, Europako Ekonomia Erkidegoa (CEE/EEE) eta gero, Atomo Energiaren Europako Erkidegoa (CEEA/AEEE); eta Schuman Adierazpena sinatu zenetik bertatik Europaren integrazioak izaera irekia izan du oinarritzko ezaugarri. Irekia da, kanpora begira, estatuak erkidegoetara sartzeko aukera baitute; eta irekia, barrura begira, estatuak borondatez eskualdatzen baitzkie eskumenak erkidegoei.

Gero eta estatu gehiago Europako Erkidegoetan

Hori horrela, *kanporantzko prozesu irekia* da, zeren, oinarritzko baldintza jakin batzuk betez gero, estatu guztiek baitute sei estatu sortzaileen taldean atxikitzeko aukera (Frantzia, Italia, Alemania, Belgika, Herbehereak eta Luxenburgo). Oinarritzko baldintza horiek, laburbildurik, honako hauek dira: erregimen demokratikoa izatea, giza eskubideak benetan bermatzea, eta ekonomia-garapenaren maila nahikoa izatea –eraketa-itunetatik datozen betebeharrak ekonomikoak betetzeko bestekoa–. Eta hala, hasierako taldea handituz joan da etengabe gaur egunera arte: Erresuma Batua, Eire eta Danimarka (1973); Grezia (1981); Espainia eta Portugal (1986); Austria, Suedia eta Finlandia (1995). Eta modu beretsuan jarraituko du datozen urteetan ere; hortaz, 2004. urterako 25 estatu bil daitezke (Polonia, Hungaria, Txekia, Eslovakia, Eslovenia, Letonia, Lituania, Txipre eta Malta), eta 2007. urtean 27 (Errumania eta Bulgaria), eta agian 30 baino gehiago izan litezke hurrengo hamarkadan.

Era berean, *barnerantzko prozesu irekia* ere badela esan daiteke, hasierako eraketa-itunak dozena bat bider baino gehiagotan aldatu dira, funtsezko edukietan ere bai.

Aldaketa guztien helburua bikoitza izan da: alde batetik, erakunde jatorrizko sistema hobetu nahi izan da, sumatzen ziren defizitak kenduz. Erreforma ikusgarrienetako haria aipatzearen (Europako Agiri Bakuna, Maastrichteko Ituna, Amsterdamgo Ituna eta Nizako Ituna), Europako Parlamentua arian-arian indartu dela esan beharra dago, eta ondo-

rioz, legegintzako benetako ganbera gisa eratu da, Kontseiluarekin batera, hasierako “defizit demokratikoa” berdinduz.

Gero eta eskumen gehiago

Beste alde batetik, barnerantzko prozesu honek beste ondorio bat ere ekarri du, ez garrantzi gutxiagokoa, Europako Erkidegoei eskualdaturiko eskumen-maila gero eta handiagoa izatearena. Izan ere, hasierako eskumenak arlo jakin batzuetara mugaturik bazeuden ere –aduana-batasuna, merkatu bateratua, eta zenbait politika osagarri–, gero, ondorengo erreforma-itunen bidez, Europako Erkidegoen eta Batasunaren eskumenak hainbat arlotara ugaltu dira. Eskumen asko ekonomia edo diru-izaerakoak dira funtsean (nekazaritza, arrantza, garraioa, zirkulazio-askatasunak –pertsonek, zerbitzu eta kapitalenak–, industria, Europaz gairik diren sareak, kanpo-harreman ekonomikoak, lehiakortasun-eskubidea, ekonomia- eta diru-batasuna...) Baina, beste eskumen batzuk, Erkidegoak parte hartzeko dauzkan aukera desberdinak alde batera utzita, hainbat arlotako gaietan dute eragina, besteak beste, elkartasunarekin loturiko gaietan (gizarte-politika, ekonomia- eta gizarte-koheresia, garapenaren aldeko lankidetzak, herri-osasuna), Erkidegoko herritarren eta haien eskubideen maila sendotzean (Europako herritartasunaren estatutua, kontsumitzaileen babesa) edo irakaskuntzan eta ikerketan (kultura, hezkuntza, lanbide-heziketa, gazteria, ikerketa eta garapen teknologikoa).

Are gehiago, estatuek subiranotasunarekin hain loturik egon diren zenbait eskumen ere eskualdatu dituzte, hala nola, kanpo-politika, defentsa-politika, polizien eta epaileen lankidetzak eta inmigrazioa eta asiloa arautzea. Azken batean, hain izan da handia estatuek eskualdatu duten eskumen-multzoa, zeren gaur egun Europako Erkidegoek eta Batasunak duten ezaugarrietako bat eskumenen luze-zabala dela, eta horregatik gaur egun nazio-arteko erakunde arruntak baino zerbait gehiago izatera heldu dira.

Elkarren segidako erreformen ondorioz, eta funtzionalismoaren esanetara sortu den integrazio-metodoaren fruitu, daukagun sistema hau gero eta zailago, gero eta ilunago bihurtu da, eta ezaugarri horiek ez dira, hain zuzen, *Konstituzio*-maila izan nahi duen testu batek bildu behar dituena.

Eskualdeen tokia

Gainera, egitura zaileko estatuetan, legegintza-eskumenak dituzten eskualdeak konturatzen hasita daude berezko zituzten eskumenak Europako Batasunera igaro direla, baina, halarik ere, Batasuneko erabaki-guneetan ez dutela lortu parte hartze egokirik. Maastrichteko Ituna eta, batez ere, Amsterdamgoa dela-eta hasi ziren lehenengo kritikak azaltzen, Alemaniako *länder*-ek baldintzapean utzi zuten Nizako Itunaren berrespena, 2000ko Gobernu arteko Biltzarraren ondorioz atera behar zen Nizako Itunaren berrespena. Ezarritako baldintza horien artean eskumenen goiti-beherako zehaztasuna argitzeko eskatzen zen (Europako Batasuna, estatuak eta horrelako eskualdeak), eta subsidiarotasun-printzipioa ere sendotzeko eskatzen zuten. Printzipio hori, Maastricht

Itunaren bidez sartu zen Europako Batasunaren Itunaren 2. artikuluan, eta Europako Erkidegoko Itunaren 5. artikuluan, eta euste-horma bezala erabili dute *länder*-ek Batasunaren eskumen-erasoen aurka.

Euskadin ere uste dugu itunetan ez dela ikusten eskualdeen isla. Gure ustez, Europako Konstituzioan “*eskualde-faktorea*” berariaz jaso beharko litzateke,

horrek eragin politiko handia izango luke eskualdeentzat, eta eragin juridiko txikia erkidegoko jardunerako. Egia esan, ez da ezer berria. Europako Erkidegoko Itunean, Erkidegoaren kultura-arloko eskumenak aitortzen direnean, berariaz aipatzen da: “*nazioen eta eskualdeen aniztasuna errespetatuz jardun behar da*” (EEIaren 151.1 art.) Hemendik proposatzen duguna da ideia hori *printzipio orokor* gisa jasotzea Europako Konstituzioan, gaur egun Europako Batasunaren Itunean jasotzen den

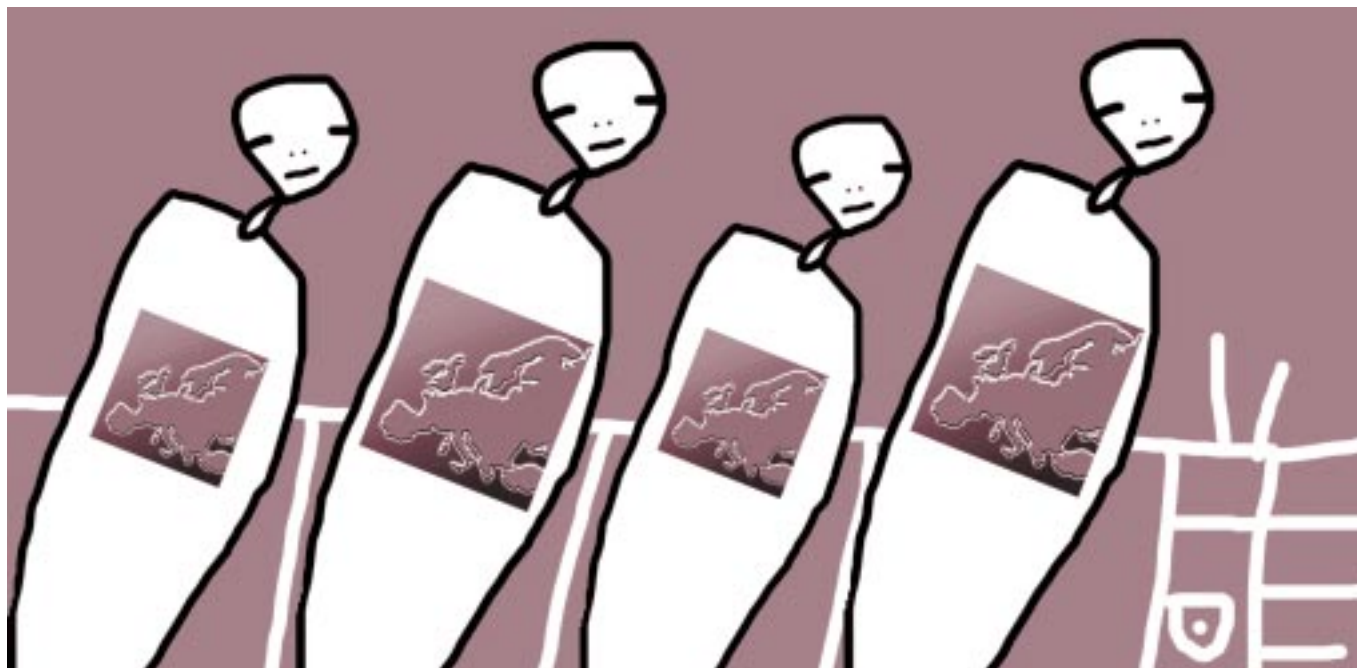
Batasunaren oinarri-printzipioei buruzko oraingo 6. artikularen orde.

Horiek horrela, Europako Batasuna, beste ezer baino, Europako estatuak, herrien eta nazioen batasun politikoa izan dadin eskatu dugu behin eta berriro Euskaditik. Helburu hori lortu ezean, nekez errotuko da benetan europar proiektua herritarrengan.

“Eskualdeen eskumenak Europako Batasunera igaro dira, baina, halarik ere, eskualde horiek ez dute lortu parte hartze egokirik Batasuneko erabaki-guneetan”

Iñaki Rica

Europako Gaietarako zuzendaria

Jose Maria Muñoz,

Lehendakariaren Kanpo Harremanetarako ordezkaria:

“Europako erakundeetan zuzenean egon behar dugu, eta, batez, ere, ministro-kontseiluetan”

“Europako Estatu Batuak”, “Europa Batua”... honelako izenak proposatu dira eraikitzen ari garen Europa izendatzeko; baina, seguru aski, izen horien atzetik Europako egituraren gaineko iritzi ezberdinak ezkutatzen dira. Zein dira iritzi horiek?

Une honetan irizpide asko dago European, izan ere gauzak ez dira modu berean ikusten Alemanian, Frantzian, Erresuma Batuan edo Espainian, esaterako. Nolanahi ere, aprobetxatu beharko genuke hausnarketa sakona egiteko, eta baita erabakitzeko ere zer-nolako Europa eraiki nahi dugun etorkizunean. Azken 50 urteotan asko aldatu dira gauzak, baina ezin dugu ahaztu bigarren gerrate mundialean 40 milioi lagun hil zirela; hain zuzen ere, horrelako hondamendirik berriro ez gertatzeko sortu zuten orduko agintariek Europa, eta aitortu beharra dago 50 urteotan lortu dugula mende luzetara lortezina zirudiena: beste gerrarik ez egotea.

Urteak igarota, bada garaia Europako estatu guztien arteko benetako batasuna ziurtatzeko; ez bakarrik ekonomikoa edo administratiboa, baizik eta benetako batasun politikoa. Azken batean, ekonomia baldin bada uztartzen gaituen bakarra, arazo txikienaren aurrean nor bere aldetik joango da eta dena hankaz gora geratuko zaigu. Eta jakina, benetako batasun politikoaz hitz egiten dugunean, federazioaz edo horrelako zerbaitez ari gara. Zer eskatzen du ikuspegi berri honek? Bada, lehenengo eta behin, oraingo egitura eta itunak erraztea; eta, ondoren, argi eta garbi adieraztea zein eskumen edo aginpide dauden hiru maila hauetako bakoitzean: Batasunean bertan, estatuetan eta eskualdeetan. Hori herritarrei behar bezala azaltzen ez badiegu, inork ez du benetan jakingo zer den Europa, eta inork ez du errealitatetzat joko, ez eguneroko bizitzan, ez eta bihotzean ere.

Egoera horretan, zein da eskualdeen lekua? Eskubide berak izan behar dituzte eskualde guztiek?

Europari begiratzen badiogu, berehala konturatzen gara estatu guztietan –gutxi gorabehera– eskualdeak daudela; baina, eskualde horiek ez dute zerikusirik batzuek besteekin. Horien artean bi talde nagusi bereiziko nituzke nik: alde batetik, legegintza-esku-

menak dituztenak daude (gurea barne); eta, bestetik, eskualde deszentralizatuak edo “administratiboak”. Lehenengo taldekoak ez dira gutxi: 74 inguru Europa osoan, eta biztanleen %56 biltzen dituzte. Hortaz, nire ustez, garbi dago batzuk eta besteak errealitate ezberdinak direnez, tratu ezberdina ere merezi dutela. Alde horretatik, zer eskatzen dugu? Errealitate anitz hori aitortzeko lehenik; eta gero, European merezi duten tokia izateko.

Zein izango da, zure ustez, Euskal Autonomia Erkidegoaren etorkizuna Europa berri horretan?

Berriro esan behar dut gure eskumenak ez direla beste erkidegoenak bezalakoak, eta hori aitortu beharra dago. Alde batetik, gure tokia behar dugu European; lehen jardun dut horretaz eta ez naiz gehiago luzatuko. Beste aldetik, gure erkidegoa Estatu Espainiarraren barruan dago, eta estatu honen bitartez aurkitu beharko dugu gure lekua Europako Batasunean. Hori guztia aitortzen dute, bai Gernikako Estatutuak, bai Espainiako Konstituzioak, eta horiek Europako Batasuna baino

lehen adostu ziren. Une honetan behar-beharrezkoa da erkidego guztiek –eta zer esanik ez, gureak– leku bat izatea Europako erakundeetan, Estatuarekin batera edo Estatuaren bitartez.

Horretarako gaur egungo mekanismoek ez dute balio, eta hori ez dugu guk bakarrik esaten; Espainiako erkidego guztiek aldarrikatzen dute, eta alderdi politiko guztiek ere bai, Madrilgo gobernua gorrarena egiten badu ere. Beraz, garbi dago oraingo sistema aldatu beharra dagoela. Nola? Nire ustez, bi bide daude: lehendabizi, Estatuaren borondatea moldatu behar dugu, erkidegoen eskakizunak kontuan har ditzan; bestalde, Europako erakundeetan zuzenean egon behar dugu (eskumenak ditugun kasuetan, bederen), eta, batez, ere, ministro-kontseiluetan.

Aspaldi lortu zuten hori guztia alemaniarrek, belgikarrek eta austriarrek, esate baterako. Kontua ez da guk bide bere-beretik abiatzea, baina bai izpiritua berean oinarritzea gure aldarrikapenak lortzeko.

“Eskualdeen errealitatea aitortzea eskatzen dugu, European merezi duten tokia izateko”

BANA, BINA, HIRUNA...

Lehenengo eta behin esan dezagun *bana*, *bina*, *ehuna* eta horrelakoak eratzeko, *-na* atzizkia gehitu behar diogula zenbatzaileari:

bi > bina
sei > seina
ehun > ehuna

Horrela zeri erantzuten diogun? *Zenbana?* galderari edo beste era batera esateko: *bakoitzak zenbat?* galderari. Ea azaltzen dugun zer adierazten duten:

Bakoitza erabiltzen dugu multzo bateko gauzak banaka-banaka hartuta izendatzeko. Aditzean singularrean islatzen da, hara:

Liburu **bakoitzak badu** bere sinadura, eta eskaera egitean ondo jaso mesedez.

Eskuizkribu **bakoitzari** ondoan jarri dio transkripzioa bilduma egileak.

Bana, *bina*, *hiruna*... azaltzea zailago da eta goazen ezaugarri ezaugarri:

■ Multzoko elementu guztiak hartzen dituzte batera. Hau da, esaten badugu: *bosna txartel erosi ditugu*, horrek esan nahi du, taldean hiru bagara, hamabost erosi ditugula, hau da: *bakoitzak bost erosi ditu*.

■ Aurrekari plurala eskatzen dute:

*diru eskari bana egin dut
diru eskari bana egin dugu

*auto banatan etorri zara
auto banatan etorri zarete

■ Esaldian zenbakiak duen lekua hartzen dute. Baina, kontuz, ze bistan denez, ez dira gauza bera:

Baserri bi dauzkate. (bien artean bi)
Bina baserri (bina) dauzkate. (bakoitzak bi, beraz, lau)

Edo begira beste adibide hau (ezin da ulertu):

*Testuak orrialde bina ditu euskarazko eta erdarazko bertsioetan.

Testuak bertsio bi ditu, bata euskarazkoa eta beste erdarazkoa. Eta bertsio bakoitzak orrialde bi.

Testuak bertsio bi ditu, bata euskarazkoa eta beste erdarazkoa. Eta bertsio horiek bina orrialde dituzte.

■ Hedadurari begiratuta, aipagarria da *bana* Hegoaldean eta Lapurdin erabiltzen dela. Zuberoan eta Nafarroa Beherean, horren lekuan, *bedera* erabiltzen dute; hona hemen *Orotarikoan* arakatu ondoren, Miranderen esaldi bat:

Beren langintzaren uzteko beharrea aurkitu ziren... eta beste bedera bilatu zuten. Bata pertzegile egin zen eta bestea oskigile.

■ Gogoan izan, gainera, sarritan *mila* eta *milioi* hitzekin oker jokutzen dugula. Izan ere, beti bezala atzizkia zenbatzaileari erantsi beharrean, *mila* edota *milioi* hitzei jartzen diegu. Kontu, beraz, honi ere:

*Hemendik aurrera milana euro baino ez dugu irabaziko.

Hemendik aurrera mila bana euro baino ez dugu irabaziko.

Bakoitza eta *bana*, *bina*... eta horrelakoen ezaugarriak aipatu ondoren, bata edo bestea nola erabili ikusteko, onena forma biak elkarren ondoan jartzea. Ea horrela argiago azaltzen dugun:

Kartzelako gaian bakoitzak hiru bertso bota zituen.

Kartzelako gaian hiruna bertso bota zituzten.

Bildotsa ta otsua eldu zirian bakoitza bere aldeti edatera ibaira. (J.A. Mogel, *Ipuinak*)

Bildotsa eta otsoa heldu ziren alde banatatik edatera ibaira.

Argitxoago dago? Ematen du, ezta? *Bakoitza* alde bate-tik eta *bana* eta enparauak bestetik esplikaturata ematen du garbi dagoela, baina berehala hasten dira zalantzak, zeren, esate baterako, hara zer topatu dugun Sarasolaren *Euskal Hiztegia*n, *hiruna* berbaren azpian:

Hiruna mila erreal eman diogu bakoitzari.

Kasu horretan erreferentea plurala da, beraz *hiruna* ondo dago. Bestalde, *bakoitzari* singularrean islatzen da aditzean; beraz, hori ere ondo. Kontua zein da? Bada gramatiketan ez dela horrelakorik aipatu ere egiten. Nonbait ondo egongo da, baina Euskaltzaindiak esatea falta da.

Aintzane Arrieta
HAEEko Administrazioako Hizkeraren Atala

Nola idatzi helbideak euskaraz

Gure gutunek, oro har, bi hartzaile-mota izaten dituzte: era-kunde edo enpresa batean lanean ari direnak, edota herritar soilak (senitartekoak, adiskideak...).

Lehenengoei idazteko, datu hauek ematen ditugu:

Miren Gandia Argote [izen-abizenak]
Euskara-dinamizatzailea [kargua]
Gasteizko Udala [erakundea]
Aralar kalea 6, 5. B [kalea, zenbakia eta pisua]
01008 Vitoria/Gasteiz [posta-kodea eta herria]

Herritarrei idazterakoan errazagoak dira gauzak:

Miren Gandia Argote [izen-abizenak]
Gorbea kalea 20, 4. C [kalea, zenbakia eta pisua]
01008 Vitoria/Gasteiz [posta-kodea eta herria]

Nolanahi ere, bada kontu bat dena korapilatzen duena: kalea, zenbakia eta pisua (eta horrelakoak) nola adierazi. Guk euskaraz hau proposatzen dugu:

Manuel Iradier 7, 3.a [hirugarren solairuan bizi da]
Manuel Iradier 7, 3. A [hirugarren solairuan bizi da, A letran]

Zer gertatzen da ezkerre, eskuina, eskailera, atikoa, bulegoa... eta horrelakoekin? Ikus ditzagun adibide horietako batzuk, eta nola eman euskaraz:

GAZTELANIAZ	EUSKARAZ
Dato, 38-1º	Dato 38, 1.a
Urbina, 17-2ª Dcha	Urbina 17, 2. esk.
Manuel Iradier, 7-3º Dpto. 2	Manuel Iradier 7, 3.a, 2. departamentua (dptu.)
Pz. Constitución, 3 Ático 9 (Buzón nº 52)	Konstituzio plaza 3, 9. atikoa (52. postontzia)
San Antonio, 28 B-4ªA	San Antonio 28 B, 4. A
Vicente Goikoetxea, 1-1º.of. 1º	Vicente Goikoetxea 1, 1.a, 1. bulegoa (bul.)
Florida, 19-4º int. izda.	Florida 19, 4. barruko ezk.
Valladolid, 10 bajo dcha.	Valladolid 10, behea, esk.
Plaza Zuberoa, 44 bajo	Zuberoa Plaza 44, behea
Avda. Madariaga nº 22-escalera izda. 4ºB	Madariaga etorb. 22, ezkerreko eskailera, 4. B
San Martín, bloque 5-2º-1ªA	San Martin 5. blokea, 2.a, 1. A
Apartado de correos 2284	2284 posta-kutxa
Lardizabal, 18 Aptdo. 1630	Lardizabal 18, 1630 p.ku.
Urbanización Aralar s/n	Aralar auzunea z.g.
Carretera Gasteiz-Irún, km. 5	Gasteiz-Irun errepidea 5. km.
C/Ledesma, 20 bis 4º	Ledesma 20, 4.a bis
Abendaño, 16 entresuelo	Abendaño 16, behegaina
Josu Elejalde, 23 entreplanta	Josu Elexalde 23, solairuartea
Zapateria, 16 sótano	Zapateria 16, sotoa
Plaza Bekosolo, lonja 4	Bekosolo Plaza. 4. loa
Barrio Andra Mari s/n	Andra Mari auzoa z.g.

Hona hemen, aurrekoaren osagarri, helbideetan gehien erabiltzen diren laburdurak:

HITZ OSOA	LABURDURA
Andre	a. / and.
Apartamentu	aptu.
Auzo	auz.
Baserri	bas.
Beste bide	b.b.
Bide	b.
Bloke	bl.
Bulego	bul.
Diputazio	dip.
Departamentu	dptu.
Enparantza	enp.
Enpresa	enpr.
Entitate	ent.
Erdi	erd.
Errepide	erp.
Eskailera	eskra.
Eskuin	esk.
Etorbide	etorb.
Ezker	ezk.
Foru Aldundi	f.a. / f.-a.
Herri	her.
Herribide	herb.
Hiribide	hirib.
Ibilbide	ibde.
Jaun/Andre	j/a
Jaun-andre	j-aak
Jaun	j. / jn.
Kale,karrika	k.
Letra	l/
Plaza	pl.
Poligono	pol.
Posta-barruti	p.-b.
Posta-kode	p.k. / p.-k.
Posta-kutxa	p.ku. / p.-ku.
Probintzia	prob.
Sail	sl.
Talde	tld.
Telefono	tel. / tf.
Zenbaki	zenb. / zk.
Zenbakirik gabe	z.g.

Joseba Lozano
HAEEko Administrazio hizkeraren arduraduna

“Declaro inaugurado este pantano”

Aspaldi-aspaldian, bazen gizon txiki bat, Patxi goitizena zuena (ez zen EUSKALTELekoa, noski), eta, hain zuzen ere, urtegien inaugurazio-ekitaldietan, goiko izenburuaren antzeko aldarrikapenak egiten zituen. Handik urte askotara jakin dut, orain dela pare bat urte jakin ere, bibotedun hark behin eta berriro NODOratzen zizkigun esaldi horiek enuntziatu performatiboak zirela. Baina... zer? Zer da hori?

Enuntziatu performatiboak

Ur sakonetan sartu gabe, hauxe da: hitzezko enuntziatuak dira, beren baitan daramaten ekintza esan-unean bertan betearazten dutenak. Adibidez: “*Se declara abierta la sesión*” esateak bileraren hasiera adierazten du, eta ez da beste ezer gehitu behar, horrek abiapuntua markatzen duelako. Era horretako beste adierazpide batzuk: “*os declaro marido y mujer*”, “*resuelvo...*”, “*sentencio que...*” “*yo te absuelvo*”... eta abar. Horrelako enuntziatuek sarrera-lokuzio bat daramate elipsian: gaztelaniaz, “*por la presente*” (“*por la presente se declara abierta la sesión*”), eta euskaraz, “honen bidez” (“honen bidez, hasiera ematen zaio bilkurari”). Aditz batzuk ere performatiboak dira, eta enuntziatuak bezala, aditzak adierazten duena bete egiten da aditza enuntziatzean.

Artikulu honetan, enuntziatu performatiboen bi kasu aztertuko ditut: batetik, aldizkari ofizialetako xedapenen idazpurua (“*Resolución, por la que se aprueba la relación de aspirantes admitidos y excluidos...*”) eta, bestetik, udalbatzen akordioak (“*Los asistentes, por unanimidad, acuerdan: aprobar...; denegar...; estimar...*”).

Administrazioko euskal itzultzaileok, askotan, lotuegi ibiltzen gara jatorrizko testuaren formarekin: izen bat dagoen lekuan guk ere izena, gerundio bat badago, geurean ere gerundio... Baina ikus dezagun, bada, adibide baten bidez, noraino heltzen den gure morrontza. 80ko hamar-kadan gaztelaniazko lege-testuak aldizkari ofizialetan argitaratzen hasi zirenean, honelako idazpuruak idazten ziren: “*Orden, regulando las ayudas para (...)*”. Eta euskal itzultzaileok: “Agindua, (...) laguntzak arautuz”. Zorionez, konturatu egin ziren gaztelaniaz gerundio hori okerra zela eta aldatu egin zuten; eta orduan geuk ere aldatu genuen. Horregatik, gerundio haren ordeza, “*por la que...*” formula erabiltzen hasi zen; eta euskaraz “...tzen duena/ ...tzeko dena/ zeinaren bidez...”. Hala ere, beti erdararen atzean. Noiz hartuko diogu, bada, aurrea edo noiz egingo dugu geure bidea? Eta esan beharra dago “*por la que se regula...*” formulako aditza performatiboa dela, eta lehen esan bezala, enuntziatzen den unean bertan bete egiten da ekintza. Antzematen da, beraz, garrantzi handiko pieza dela aditz performatiboa era horretako puzzlean.

Idazpuru horien euskarazko bertsioetan, *-tzen duena* formula eta kideak oso baliagarriak izan arren, hain atzera eramaten dugu enuntziatuaren ardatza ezen aditzera heldu

orduko aurreko ia informazio guztia ahaztu egin baitzaigu: atzerakarga itzela du egitura horrek. Baina, zorionez, joera berriak ere ikus ditzakegu gure itzulpen-munduan. Atzerakargaz betetako formula horien pisuaz jabetuta edo, duela urte batzuetatik hona, tarteka marteka, beste modu bat ere ikusi izan dugu: “Dekretua, apirilaren 5ekoa. Honen bidez, (...) arautzen da”. Formula horrekin bide erdia eginda badaukagu ere, ez du den-dena konpontzen, aditz performatiboa oso atzean dagoelako, eta aditzak beti garrantzia badu, testu performatiboetan areago, nik uste. Baina proposamen horri aditza lekuz aldatzea gehitzen badiogu, egingo nuke perpausak beste aire bat hartzen duela, testuak arnasa hartzen duela, eta guk ere bai noski. Beraz: “Dekretua, apirilaren 5ekoa. Honen bidez arautzen da (...)”. Batek baino gehiagok esango du iruzur egiten diogula galdegaiaren arauari, eta hori onartezina dela, baina esango nuke testu performatiboetan guztiz beharrezkoa dela kokapen-aldaketa hori. Nolanahi ere, galdegaiaren arazoa planteatzen dutenei erantzungo nieke iruzur egitekotan oso iruzur txikia egiten zaiola gai horri, “honen bidez” formulak (komarik gabe) galdegai faltsuaren lana beteko lukeelako. Eta, gainera, lehen aipatu dugun moduan, testu performatiboetan aditzak pisu berezia hartzen badu, aditzari kokaleku egokia eman beharko diogu esaldian, testuak behar bezala funtzionatuko badu. Edo, beharbada, aditza gordin-gordin aurreratu beharrean, galdegai bihurtu beharko genuke aditza –hemen koma bai– (“Honen bidez, arautu egiten da ...”). Modu batean (*arautzen da*) zein bestean (*arautu egiten da*), aditza aurrea eramateak balio ikaragarria hartzen du testuak erraz komunikatzeko.

Hasieran iragarri dudanez, beste adibide bat komentatu nahi nuen testu performatiboen inguruan: udal-akordioen xedapen-zatia. Demagun honelako testu bat:

“La Comisión de Gobierno, por unanimidad, acuerda: 1.- Aprobar el gasto total de la actividad, cuyo importe asciende a (...). 2.- Autorizar y disponer el gasto, con cargo a la partida (...) 3.- Señalar al interesado que contra el presente acuerdo, que agota la vía administrativa, podrá interponer recurso (...) 4.- Notificar el presente acuerdo a la Diputación Foral, a los efectos oportunos”.

Itzultzaileok horrelako testu bat landu behar dugunean, gehienetan joera mimetikoa hartzen dugu, eta gaztelaniazko infinitiboa dagoen lekuan, adizki jokatu gabea erabiltzen dugu (“*Aprobar (...)*” —> “(...) onartzea”; “*Autorizar y dis-*

poner el gasto (...) —> “(...) gastua baimendu eta egingarritzat jotzea” eta abar. Eta galdegaia edo osagarriak oso luzeak ez direnean, gaitzerdi; arazoa sortzen da, ordea, galdegaia oso luzea denean. Baina batzuetan gertatzen da, bada, gaztelaniazko idazlariak infinitiboak erabili beharrean, aditz jokatuak tartekatzen dituela (“*Se notificará el presente acuerdo a la Diputación Foral...*”). Eta horrelakoetan, jakina, euskal itzultzaileok ez dugu zalantza-izpirik izaten eta euskaraz ere aditz jokatuak erabiltzen dugu (“Akordio honen berri Foru Aldundiari emango zaio ...”). Iruditzen zait morrontza itzela dugula gaztelaniazko testuaren formarekiko, eta hori saihestu behar dugula, edo saiatu behintzat.

Horiek horrela, proposamen hau egiten dut euskarazko testu performatibo hauetarako *-aprobar...*, *denegar...*, *protestar...* moduko zerrenda performatiboetarako: nahiz eta, gaztelaniaz, testu horietan adizki jokatuak bakarrik erabili (*aprobar*, *notificar...*), edo jokatuak nahastuta (*aprobar*, *se notificará...*), euskaraz adizki jokatuak erabili beti (*onartzen da*, *jakinaraziko da*). Eta ahal dela, nahikotxo aurreratuta. Goragoko adibidean, honela litzateke:

“Gobernu Batzordeak, aho batez, honako akordio hau hartu du: 1.- Onartzen da... 2.- Baimendu eta egingarritzat jotzen da gastua 3.- Interesatuari adierazten zaio administrazio-bidea agortzen duen egintza honen aurka... errekurtsoa jarri ahal izango duela 4.- Akordio honen berri Foru Aldundiari emango zaio, dagozkion ondorioetarako.”

Adibide horretan ikusten denez, kasu batean, aditza gordin-gordin aurreratu dut (“*Onartzen da...*”) eta beste batean galdegai-itxurako bat erabili dut (“*interesatuari adierazten zaio...*”) aditz deklaratihoa erabiliz).

Aditzaren aspektua

Egindako proposamenean konturatuko zinetenez, ez dut zuzenean zehaztu zein aditz-aspektu erabiliko nukeen, baina zeharka bai: aspektu ez-burutua. Aukera hori, ia-ia eliminazioz egin daiteke. Euskaraz hiru aspektu ditugu: burutua (*egin*), ez-burutua (*egiten*) eta geroaldia (*egingo*). Burutuak ez digu balio, adierazten dena eginda dagoelako, burututa dagoelako, eta testu performatiboak bestela jokutzen du, enuntziatzen den unean bertan betetzen da ekintza; beraz, ez da lehenago egindako gauza bat. Geroaldiak ere ez, enuntziatua ez baita gero betetzen, orain baik. Beraz, geratzen zaigun aukera bakarra ez-burutua da. Beharbada, salbuespen bat aipatuko nuke atal honetan: legezko testuen xedapen-zatietan “*ORDENO:*”, “*RESUELVO:*”... idazten denean, euskaraz, azken urteotan, ohituraz, aspektu burutua erabili izan dugu: *AGINDU DUT*, *EBATZI DUT*, *ERABAKI DUT...*; eta inoiz, aspektuaren arazoa saihestearren, “hauxe da nire *ERABAKIA*” erabili izan dugu. Nik neuk, bere horretan utziko nuke ohitura hori; gainera, baliteke arrazoi apur bat izatea aspektu burutua sartzeko, baina bakarrik sarrera-moduko esamolde hauetan.

Darabilgun testu horretan, bestalde, iruzkin bat egin behar da: xedapen-zatietan datozen enuntziatu guztiak ez dira performatiboak; asko, ordea, bai. Adibidez, “*RESUELVO: (...) 5.- Notificar a los interesados...*” moduko batean, “*notificar*” aditza ez da performatiboa, aditza enuntziatzean ez baita ekintza betetzen ari; jakinarazpenak geroago egiten dira normalean. Kasu horretarako, aspektu ez-burutua erabili beharrean, geroaldia litzateke zuzenena (“*interesatuei jakinaraziko zaie...*”), geroago, egun batzuk geroago jakinaraziko baitzaie administrazio-egintza, eta ez esan-unean bertan.

Laburpen gisa

Beraz, laburbilduz, hauxe litzateke nire proposamena: xedapenetan, akordioetan eta antzeko testuetan enuntziatu performatiboak antzematen direnean, hiru jokamolde hauek ibili:

- a)** adizki jokatuak erabili beharrean adizki jokatuak sartu (“*onartzea*”, “*baiestea*”, “*ezestea*” erabili beharrean, “*onartzen da*”, “*baiesten da*”, “*ezesten da*”...);
- b)** aspektu ez-burutua erabili (-tzen);
- c)** ahalik eta gehien aurreratu aditz performatiboa (“*Baiesten da...*”, “*Baietsi egiten da...*” eta abar), edo galdegai faltsuak sartu (“*Interesatuari adierazten zaio...*”, “*Honen bidez adierazten zaio...*”) edo galdegai zatitua erabili (“*Honen bidez, diru-laguntzak ematen dira ... tzeko*”).

Edorta España

Uribe Kostako Zerbitzu Mankomunitateko itzultzailea

Tertulietako iritziek Euskadiko errealitatea ezagutzera ematen al dute ala distortsionatu egiten dute?

Euskal Herria eta hemengo arazo politikoa hitzetik hortzera dabilen gaia da. Ia komunikabide guztiek –telebistak, irratiak, prentsak– tertuliari, eta ondorioz, iritziari tarte bat eskaintzen diote egunero; komunikazio-genero garrantzitsua da, beraz. Horregatik euskal gaiaren inguruan idatzi eta hitz egin duten profesional batzuei iritzia eskatu diegu. Hauxek dituzu beren erantzunak.

Gorka Landaburu Kazetaria

Nik ikusten dudana lehenengo gauza da tertuliak herri honetan bakarrik izaten direla. Zergatik? Bada, entzuleen artean interesa pizten dutelako. Tertuliak onuragarriak eta kaltegarriak izan daitezke, baina uste dut, oro har, datu interesgarriak ematen dituztela. Alde

kaltegarria zein den garbi dago: tertulietan parte hartzen dutenek uste dute denari buruz badakitela, eta horrek askotan informazio nahikorik izan gabe hitz egitea dakar.

Euskal Herriaren gaiari dagokionez, datu gehiegi eduki gabe ematen da iritzia maiz. Zenbait komunikabidetako parte hartzaileek pulpitu gisa erabiltzen dute tertulia hitza kentzeko, iraintzeko eta jendearen izen ona zalantzatan jartzeko: suari errekin gehiago ematea baino ez da hori.

Argi dago komunikabideek interesatzen zaizkien tertulianoak hartzen dituztela. Nik dakidanez, *Onda Cero* da une honetan aniztasunik handiena eskaintzen duen irrati-katea; iritzia sortzeko bidea ematen du, eta oro har, nahiko onuragarria da.

Bukatzeko, esan dezadan tertulianoek, iritzi bat ematerakoan, ez dutela ahaztu behar jende askorentzat hitz egiten ari direla. Bizitza ez da beltza, ezta zuria ere. Jendearentzat hitz egin behar dute, ez norbere buruarentzat. Azkenaldian, tertulia batzuetan EAJrengana zuzentzen dituzte geziak, EAJ ETArekin nahasten dute... Hala ere, tertulietan parte hartzen duten gehienak modurik zintzoenean egiten saiatzen dira, beti ere benetan daukaten iritzia emanez.

Javier Elzo Soziologiako katedraduna Deustuko Unibertsitatean

Aspaldidanik ez ditut Estatuko tertuliak jarraitzen, Inaki Gabilondorena salbu, oso noizbehinka gainera (gaizki hartzen dut autoan). Tertulia horiek entzuten ditudan bakoitzean konturatzen naiz pinoi bakarrekoak direla; Euskadiko egoerari buruz denek daukate iritzi

bera, norabide bera: abertzaletasuna –egunetik egunera gero eta bereizketa txikiagoa egiten da abertzaletasun bortitzaren eta demokratikoaren artean– gure zorigaitz guztien oinarrian dago. Entzuten jarri aurretik badakit hori esango dutela, eta gehienetan, modu iraingarrian eta hausnarketarik egin gabe; hortaz, nire atsekabeen, kanalak aldatzen hasi, eta *Radio Clásica*-n bukatzen dut beti. Atsekabearena esaten dut, izan ere nik uste dut ikuspuntu guztiak entzutea oso garrantzitsua dela, bereziki aurretik sumatzen badut ez direla bat etorriko nire iritziarekin. Tamalez, sekula ezin izan ditut jasan, ez irainik, ez eta zakarkeriarik ere.

Albistegien artean, autoan ondoen hartzen ditudanak entzuten ditut, Donostia-Bilbo-Donostia autopistan egunero atzera eta aurrera ibiltzen naizean: *Radio 5 (RN 1)* ere bai) eta *Radio Euskadi*. Biei nondik nora doazen igartzen zaie, baina *Radio Euskadi*-ri igartzen zaionarekin bat egin ohi dudanez... Etxean normalean *ETB* eta *CNN+* ikusten ditut. Batzuetan ematen du *TELE 5*-k ahaleginak egiten dituela arazoari objektibotasunez heltzeko, baina...

Isabel San Sebastian Kazetaria

Komunikabideek eta tertuliek Euskadiko benetako errealitatea ezagutarazten dute. Komunikabide horietan parte hartzen dutenek beren iritzia ematen dute, bai gai honi buruz, bai beste hainbat gairi buruz. Kontua da bakoitzak bere modura sentitzen duela errealitatea, eta, ondorioz, bakoitzak errealitateaz duen ikuspuntua ematen du. Argi dago lasai,

zoriontsu eta atseginez beterik bizi den pertsona baten errealitatea, eta mehatxatuta, beldurrez eta bizkartzainekin bizi behar duenarena ezin direla berdinak izan.

Nik esango nuke, oro har, komunikazio eskaintza plurala dela, iritzia emateko orduan batzuk beste batzuk baino pluralagoak badira ere. Hori horrela bada, ikus-entzule bakoitzari dagokio eskaintza horretatik gehien gustatzen zaiona aukeratzea.

Euskadikoak garenok sentsibilitate handiagoa daukagu hemen go errealitatearekiko, baina ez nago ados esaten dutenekin hemen bizi diren pertsonen kanpotarrek baino eskubide eta gaitasun handiagoa dutela Euskadiko egoerari buruz iritzia emateko. Nik ez dut uste hori horrela denik inondik ere: Euskadin bizi direnek zein kanpoan bizi direnek berdin-berdin hitz egin dezakete hemengo errealitatearen gainean.

Mariano Ferrer Herri Irratiko esataria

Esan nahi dudan lehenengo gauza: Euskadi horrelako eztabaida bortitzen mintzagai bihurtu izanak esan nahi du hemen, Euskadin, zerbait gertatzen dela. Gauzak horrela kontatzen badizkigute, hemen ongi funtzionatzen ez duen zerbait badago. Beraz, ez dezagun esan Euskadiri buruzko iritzia ematen dutenakitsuak direla eta ez dutela ezer esatekorik.

Adierazi nahi dudan bigarren gauza: egunetik egunera harritu egiten naiz ikustean zer-nolako alderdikeriaz eta gorrotoz idazten den Euskadiren zati bati buruz, hain zuzen ere abertzaletasunarekin zerikusia duen guztiari buruz.

Nik uste dut Espainian halako fenomeno bat sortu dela indarkeriaren inguruan; asko eta asko sinetsita daude bataila batean sartuta daudela, eta horretan, denak ez du balio. Besterik ez bada, neutraltasun handiagoa eskatu beharko genieke kazetariei, eta militantzia txikiagoa. Kazetaritzaren militantzia hori agerian da, begi-bistan, eta eragina du, zalantzarik gabe, prentsak egunero kaleratzen dituen berrietan. Tertulia askok darabilten zehaztasun falta hori salatzeke modukoa da, izan ere askotan karikatutura eramaten gaitu.

Ramon Zallo Komunikazioko katedraduna UHUN

Sistema baten kalitate demokratikoa, neurri handi batean, komunikabideen egitura datza, eta egitura horrek, Espainiako Estatuan behintzat, arduratzeko moduko ezaugarriak dauka. Alde batetik, komunikazio-boterea talde pribatu eta publiko gutxi batzuen eskuetan dago; eta, jakina, horrek kanpoan uzten ditu, bai gizartearen zati bat, bai zenbait ideologia. Ikusten dugunez, komunikazio-sistema desorekatuta dago, eta, gehienbat, PPren gobernuari lotua.

Beste aldetik, esan beharra dago egiturazko arazo horri beste bat gehitu behar zaiola, alegia, nola erabiltzen diren informazioak eta iritzia helburu jakin batzuk lortzeko. Une honetan Estatuaren antolaketa eta lurraldetasunaren printzipio batzuk auzitan daude. Zer egiten dute, bada, Estatuako alderdi nagusiek aldaketa-asmo horiei aurre egiteko? Bada, funtzionarizatu komunikabideak, kazetaritzaren oinarriak eta printzipioak kolokan jarritz. Komunikabideak alderdi politikoen propaganda-sistemaren bozgain bihurtu dira; albiste harrigarri eta hunkigarrien alde egin dute, arrazoitutako eta mamitutako informazioaren kaltetan.

Horren erakusgarri ditugu tertuliak. Komunikazio-mota den aldetik, interesgarria da, bai, baldin eta arau batzuen arabera jokatzeko badu: zorroztasuna, ezagutza, elkarrenganako errespetua, parte hartze orekatua... Tamalez, Espainian nagusitu direnak oso bestelakoak dira: abertzaleak dira etsaiak, eta horien aurka denak balio du. Arinkeria, gezurrak, irainak, partehartzaile askoren ezjakintasuna, jakinaren gaineko desinformazioa, mendekuak... eguneroko kontu bihurtu zaizkigu. Irrati-zaborra da hori, telebista-zaborra baino zikinagoa, izan ere, behintzat, azken hau ez da ezkutitzen kazetaritzaren izen onaren azpian.

Horrek guztiak polarizazio politikora eramaten gaitu, elkarriketak oztopatzen ditu, kazetaritzaren irizpide deontologikoak bertan behera uzten ditu, komunikabideen entzute txarra zabaltzen du Euskal Herrian eta baita zapuzten ere bere funtzio demokratikoa. Komunikabide gehienek jokabideak –zer esanik ez tertulienak– euskal errealitatea deformatzeaz gain, nahita oztopatzen dute edozein aldaketa politiko.

Nerea Pikabea
Kazetaria

Duela gutxi, ustekabeen esango nuke nik, aitorten garrantzitsua eman diote Irungo Udalari, Interneten izaten dituen ekimenengatik, parte har dezakeen bi lehiaketa edo Sareko sari nagusienetan. Administrazioa - Zerbitzu Publikoak kategorian finalera heldu da www.irun.org udal webgunea, bai Buber sarietan (urtero banatzen diren Euskadiko saririk garrantzitsuenetan), eta bai iBest sarietako Espainiako edizioan ere (Interneteko zerbitzuetarako Estatuko lehiaketa nagusian).

Ustekabeen aipatu dut, gure ekimenak erakundeek Interneten diru dotazio garrantzitsuekin egiten dituzten proiektu handietatik oso urrun daudelako, gure ahalmenak, baliabideak eta aukerak 60.000 biztanle inguru dituen udal ertain batekoak dira eta. IruNet XXI izena hartu zuen proiektu batean bilduta eta antolatuta dauden ekimen horiek ere ez dute zerikusirik Estatu-mailako hiri digitaleko 2 edo 3 proiektu piloturik. Horiek normalen milaka gutxi batzuetako biztanleria duten udal txikiak izaten dira eta Informazioko eta Komunikazioko Teknologien prototipo bihurtzen dira aplikazio masiboetarako. Proiektu pilotu horiek milioika eurotako inbertsioa izaten dute epe laburrerako, bizpahiru urterako, eta, gure ustez, modu artifizialean sortutako egoerak dira, oso interesgarriak esperimendu gisa baina gure erakundeak Interneten egin dezakeenarengandik oso urrun.

Hiritarra Atenditzeko Zerbitzua (SAC) jatorrian

Irungo Udala urteetan nabarmendu da barne-antolaketagatik, 90kadaren hasieratik administrazioa modernizatzeke eta arrazionalizatzeke daraman prozesuan. Gure erakundea modernizatzeke eta informatizatzeke ekimenei emandako laguntza politikoa ere etengabea izan da. Horrek Informatikako Zerbitzu handi xamarra edukitzeko aukera eman digu eta teknologian inbertitzeko baliabideak (helburu teknologikoak lortzeko behar genituen baliabideak) izan ditugu. Gure inguruan ikusten dugunez, beste udal batzuek ez dituzte horrelako baliabideak izan. Ezaugarri bi horiei “ausardia” pixka bat eta espiritu berritzailea erantsi ondoren, aitzindariak izan gara hainbat gauzatan, Gipuzkoan behintzat (ondoren ezagutzen dugun errealitatean): LAN korporatibo metropolitano bat ezarri genuen (1989), espedienteen kudeaketa garatu eta ezarri genuen (1991), administrazioaren arrazionalizazio-prozesua egin genuen ia udal-espediente guztientzako (1995), eta bulego integrala ireki genuen bertaraten ziren nahiz telefonoz deitzen zuten herritarrei arreta eskaintzeko: Hiritarra Atenditzeko Zerbitzua SAC/010 (1997); zerbitzu horrek ISO 9002 ziurtagiria jaso zuen 1999an (kalitate-ziurtagiria jaso zuen mota honetako lehenengo zerbitzua Estatuan) eta ISO 9001 2002an. Nolanahi ere, Irungo Udalaren proiektuaren helburu nagusia Informazioaren Gizartean SAC/010-ean herritarrentzako eskaintzen diren zerbitzuak zabaltzea da, hain zuzen ere, IruNet XXI da helburu horren izena.

IruNet XXI.

1999. amaieran IruNet XXI Administrazio Elektronikoko proiektu gisa ernaltzen hasi zen. Lehendik zegoen azpiegituraz baliatzen da baina “Udalaren web orria egitea” baino askoz ere asmo handiagoak ditu. IruNet XXIen planteamenduak logika sinplea dauka eta gero eta konplexutasun-maila handiagoak dauka antolaketari eta teknikari dagokionez, osagai dituen hiru programetan.

- *1 programa:* Jendaurreko informazio irekia emateko zerbitzua, SAC-010-eko informazio-zerbitzuekin %100ean integratuta (online), eta herritarrek parte har dezaten sustatzea, Internet ibilgailu lagungarritzat erabilita.
- *2 programa:* Informazio pertsonalizatua emateko eta izapide sinpleak egiteko zerbitzua; herritarren autentikazioa erabiltzailearen sarbide-gakoan oinarrituko da eta enkriptazioko sistemak SSL teknologian oinarrituko dira (banketxeek online erabiltzen dituzten ohiko teknologiak).
- *3 programa:* Izapide aurreratuak, Izenpe Elektronikoen aplikazio osoan oinarritua.

4. programa ere sartu da, lagungarri gisa, irun.org herritarren artean sustatzen laguntzeko eta, bereziki, herritar guztientzako Informazioaren Gizarterako sarrera laguntzeko ekintza batzuk garatzeko. Horretarako, herritarrentzako doako sarbide-zerbitzuak, eta erraztasun gutxien duten gizataldeentzako pentsatutako eta egokitutako prestakuntza garatuko da: Interneten sartzeko jendearentzako aretoak ireki edo Internet zer den jakinarazteko dibulgazioko ekintzak (Web-eko asteburua 2000ko irailean), 12 kioscoren sarea sortu jendeari Interneterako sarrera kontrolatua emateko (IruNet terminalen sarea), Irunen KZ Gunea ezartzeko laguntza, “Internet guztiontzat” eslogan erabili horren azpian, Eusko Jaurlaritzako estandarrak hobetuko dituzten zerbitzu berri batzuk sartuz.

Une honetan esan dezakegu lehenengo faserako hasieran izan genituen helburuak ondo lortuak ditugula. www.irun.org herritarrari bideratutako zerbitzuak dituen atari elebidun osoa da une hauetan. SACen euskarri diren datu-baseetatik ateratako informazioa ematen du hiriko zerbitzuez eta inguruneaz (kale izendegi adimentsua, kultura eta aisialdia, garraio publikoa, erakundeak eta zerbitzuak, izapideak, udalekoak ez diren izapideak,...), udalak eskaintzen dituen zerbitzuez (udal izapideak, udal iragarkiak, ordenantzak eta bandoak, proiektuak, gobernu-programa eta abar) eta 450-550 bisita izaten ditu egunero. Herritarrei parte hartzeko ere aukera handiak eskaintzen dizkie (Abisuak, kexak eta iradokizunak, Alkatearekin hizketan, Hiritarren Foroa). Herritarrari zerbitzu zuzena eskaintzeko nahia duten beste udal zerbitzu batzuk ere modu berezian garatu dira (Gazte Informazioa, Liburutegia, Artxiboa, OMIC, Gazteleku aterpe-txea). Esan beharra daukat tokiko teknologiak proiektuan izan duen egitekoa garrantzitsua izan dela, azpiegiturari buruzko gaiak alde batera utzita, proiektuan lagundu duten enpresa guztiak gipuzkoarrak izan baitira eta parte hartzerik aktiboena izan duena irundarra, zehatzago esateko.

Informazioaren Gizartearen garapena Irunen: norantz doa irun.org?

IruNet XXI proiektuak bide bat ezartzen du. Une hauetan zerbitzu pertsonal asko garatzen ari gara buru belarri. Datozen hilabeteetan ikusiko dute argia eta 2. Programari dagozkio. Herritarrek, nahi izanez gero, sarbide pertsonalizatua izango dute hilabete batzuetako epean (erabiltzailea + sartzeko gakoa edo pina) eroldako datuak, espedienteen edo egindako eskabi-deen izapideak zertan diren ikusteko, dokumentu osagarrien aurkezpenik behar ez duten izapide sinple ugari eskatzeko, eta abar. Zerbitzu horiek eskuarki banku elektronikoez ezartzen dituzten segurtasuneko ezaugarri berberak izango dituzte, baina ez dira iritsiko izenpe elektronikoa ematen duen legezko berme-maila osora.

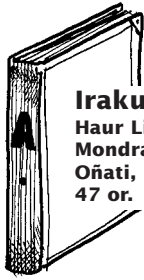
3. Programa izenpe elektronikoa ezartzean datza, izapide osoa behar duten zerbitzuak legezko berme guztiarekin garatzeko aukera emateko. Horrek ez du oraindik eperik. Oraindik ez dakigu euskal agintaririk izango den erabat eraginkorra den ziurtagiria emateko. Horrezaz gain, helburuak gainjarri egiten dira euskal proiektuaren eta estatuko FNMTeko proiektuaren artean eta, are okerrago, gaur egun izenpe elektronikoa benetako balioa emateko Gako Publikoaren Azpiegituraren (PKI) teknologiek duten kostua handia da. 3. Programak orain arte egindako guztia baino 10 aldiz gehiagoko inbertsioa eskatuko luke. Gure udalbatzak argi dauka emaitzek ez dutela justifikatzen horrenbestearainoko inbertsio bat egitea, oraindik ere herritarren ehuneko txiki batek aprobetxatuko lituzke emaitzak eta.

Baina administrazioek izaten dituzten zalantza eta zehaztasun eza horiek proiektua lo zorroan utzi behar ez duten uste sendoa daukagu. Iruditzen zaigu oraindik zerbitzu pertsonalizatu berri eta erabilgarri ugari eskain diezazkiokegula herritarrei, nahitaez izenpe elektronikoa ezarri beharrik izan gabe. Horixe baita egitekoa, Informazioaren Gizartea ezin baita garatu zerbitzu gehia-

go eta erabilgarriagoak sortuz ez bada. Azpiegiturak beharrezkoak dira baina erabilgarri bihurtu behar dira. Honetan, gauza guztietan bezala, teknologiak bitartekoa izan behar du eta ez xedea bere horretan. Eta zerbitzu horiek ez zaizkie eman behar erabiltzaile "errazei", informatikaren erabilera ezagutzen dutenei egunoroko zerbait dutelako, adituei alegia. Informazioaren Gizarteak (dagoeneko Ezagutzaren Gizartea ere esaten zaio) guztiontzat izan behar du, eta ezagutza bihurtzen den informazioaren aplikazioak erabilgarri izan behar duenez, gizartearen "haustura digitala" deritzan hori ekidin behar du. Guztion erritmoan egin behar du aurrera, pertsonen beharretara egokituz, teknologiarekin lotura gutxien duten taldeak bazter utzi gabe.

Javier Arranz
Irungo Udala

Irakur Gida (6-16 urte)
 Haur Liburu Mintegia
 Mondragon Unibertsitatea
 Oñati, 2002
 47 or.

Zer irakur dezakete gure neska-mutil koskor eta gazte-txoek? Zer liburu daude halako gaien inguruan, eta zein liteke egokia? Gida honek adituen iritzia emango dizu: Eskoriatzako Haur Liburu Mintegiak prestatua, 2001 urtean 6 eta 16 urte bitarteko irakurleentzat euskaraz argitaratu diren liburu guztien berri ematen da bertan. Mintegiko kideek banan-banan irakurri dituzte liburuok, erkatu, eta guztien arteko balorazioa eskaintzen digute. Hartara, 229 libururen datu oinarritzakoak eman ondoren, gomendagarri diren 56 izenburu eta oso gomendagarri diren beste 33 proposatzen dituzte. Multzoetako bakoitza 6 taldetan antolaturik ematen da, irakurleen adinaren arabera. Guraso, irakasle zein liburuazaintzat gida-liburu estimagarria.

**La escritura creativa en las aulas.
 En torno a los talleres literarios.**
 Benigno Delmiro Coto
 Ed. Graó. Biblioteca de textos.
 Bartzelona, 2002
 166 or.

Literatura tailerren loraldia izan da azken urteotan, ikastetxe-etan zein helduen kultur zirkuluetan barrena, eta, horien eskutik, ezaguna egin zaigu idazkuntza / irakurketa sortzailearen kontzeptua. Gai honen inguruan azkenaldian izan diren jardunbide nagusien panorama azaltzen digu egileak. Berdin Espainian zein Frantzian edo AEBetan ere, jorratutako bideak zein izan diren eta bakoitzean egindako lana azaltzen digu, labur eta ulergarri, adibide praktikoz jositako azalpenak lagun. Informazio eguneratua eta hari bati lotua beti ere. Liburuaren bigarren erdia ikastetxeetara begira egina dago gehien bat, egileak horixe baitu lan-eremu nagusia, eta harako prestatu ditu hainbat testu eta proposamen zehatz.

**Zientzia eta Teknikarako euskara.
 Zenbait hizkuntza-baliabide**
 Markel Ensunza, Jose Ramon Etxebarria,
 Jazinto Iturbe
 Udako Euskal Unibertsitatea
 Bilbo, 2002
 457 or.

Sarreran bertan diote egileek: "...duela hemeretzi urte *Alfabetatze zientifikoa. Zenbakiak / unitateak / irakurketa / eragiketak / esamoldeak* izenburuaz argitaraturiko liburua- ren bidetik jarraitu nahi izan dugu... han irekitako eremuak gehiago landuz, testu hura hainbat arlotan zabalduz eta osatu- z, eta Euskaltzaindiak tarte horretan emaniko gomendioak eta arauak gureganatuz, ordukoa eraberritzen saiatu gara". Eta aurrerago esandakoaren arabera, helburu pedagogiko- -praktikoa izan dute liburua egiterakoan, testuliburu modu- ko zerbait prestatu dute, beren eskola-emankizunetan lan- tzen dituzten edukiak eskainiz. Egileak zein diren ikusita, ziur gaude liburua ezinbesteko erreferentzia izango dugula datozen urteetan, teknika eta zientzia arloan euskara erabiltzeko orduan.

**Idazki-ereduak: alderdien idazkiak,
 zigor-arlokoak, benetako prozesuetan
 oinarritutakoak / Formularios:
 escritos de parte, en el orden judicial
 penal, extraídos de procesos reales.**
 Miguel de Castells Artetxe
 Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia
 Vitoria-Gasteiz, 2001
 1.340 or. (3 tomo eta diskete bat)

Legelari euskaldunek estimatuko duten liburu-hirukotea dugu hemen, lehendik ere argitaratutako idazki-ereduen sailari segida ematera datorrena; lan-arloko idazkiak, familia- -arlokoak eta prozedura zibilekoak biltzea izan zuten xede lehengo haiek, eta oraingoan, berriz, jurisdikzio penaleko idazkien txanda heldu da. Miguel Castells abokatuaren esku- tik datozkigu idazkiok, urteetako lanean berak erabili dituen hainbat idazki bildu eta landu ondoren, eredu moduan eskai- niak. Egileak dioenez, liburu honek lagundu nahi du euska- ra auzitegietan sartzen eta erabiltzen, eta hartarako, hauxe bere ekarpena, auzitegietako hizkera berritu eta gehiegizko formalismoa gainditze aldera. Ongi etorria izan dadila bere lana, eta bai Justizia, Lan eta Gizarte Gaietarako Sailaren ekimena ere, justizia-arloan euskararen erabilera areagotze- ko ahaleginaren lagungarri.

Apaizak soka dantzan

Euskal Herriak, aspaldidanik, andre-gizonen artean sokan egiten diren dantzak izan ditu. Bata besteari eskua emanaz –puritanismo denboretan zapia zela– dantzarako honela batzen ziren gure arbasoak. Dantza horietan, sokaren aurrean jartzen zenak zuzentzen zuen dantza (aurreko eskuak), hortik, toki batzuetan, dantza honi “aureskua” deitza. Aureskua zen gehien ekiten ziona dantzari; atzeskuak, sokan azkena jartzen zenak, betetzen zuen garrantzizko hurrengo dantza emanaldia.

Hamaseigarren mendeko jai nagusietan agintariak eta handiak izaten ziren dantza hauen zuzendariak. Herri guztia baturik, denen arteko dantzan, ospe handiko tokia hartzen zuten, beren kategoria eta agintaritza erakutsiz. Askotan, dantza hauek zuzentzen, apaizak ere izaten ziren tartean.

Trentoko kontzilioek apaizen portaera hauek pentsamolde berrietara jartzea nahi izan zuen. Honela hasi ziren apaizentzako gotzainen dantza-debekuak. Lekeitioko eliza liburuetan, 1550. urtean, agertzen da horrelako debeku bat, meza berriak direla-eta: “*ni clérigos no bailen en ello*”, esaten da. Urte bi geroago Logroñoeko Sinodoak gauza bera esaten du: “*que ningun clérigo no baile ni dançe puramente ni desonestamente ansi en misa nueva como en bodas*”. Ezkontza eta meza berrietan dantzatzea debekatzen zaie, baina ez da ezer esaten beste jaietara buruz.

Ehun urte beranduago, 1652. urtean, Lekeitioko bikario zen apaiza, Antonio Lopez del Puerto, dantzan agertzen zaigu Gizaburuko Andre Mari jaietan. Ez dakigu dantza hori gotzainen gogokoa izango zen ala ez, baina ikusiko dugunez, bai Lekeitioko bikarioarena. Dantzaren aipamena Migel de Basterretxearen eskutitz batean agertzen da. Jaietara gonbidatua zegoen bikario jauna, baita Bizkaiko Aldundiko burua ere; beste aipamen batzuen artean, honela dator esandako eskutitzean: “*y el P. Vicario vino también el lunes quien nos honró aquella tarde guiando la danza con doña Maria Perez y yo como coxo en la retaguardia con Doña Ursula. Fue la postrera dança y la mejor pues dançaron todos los vecinos con sus mujeres y no se permitió ni se atrevió a entrar en ella ninguna mujer soltera sino casadas y doncellas*”. Aureskuo edo soka dantza baten oso deskribapen polita, bikarioa aureskulari zela eta Migel Basterretxea, bertako handikia, atzesku.

Hau ez zen izan gure bikarioaren dantza bakarra; eskutitzak honela jarraitzen du: “*y después de cena a la noche guió también otra danza el S. Vicario que se hizo astillas a cabriolas y vueltas y dice que para las bodas de Bmd. todavía le quedan reservadas fuerzas y aliento para hacer las demostraciones que debe*”. Ikusten denez, dantzarako benetan trebea zen bikario jauna, baita dantza zale amorratua.

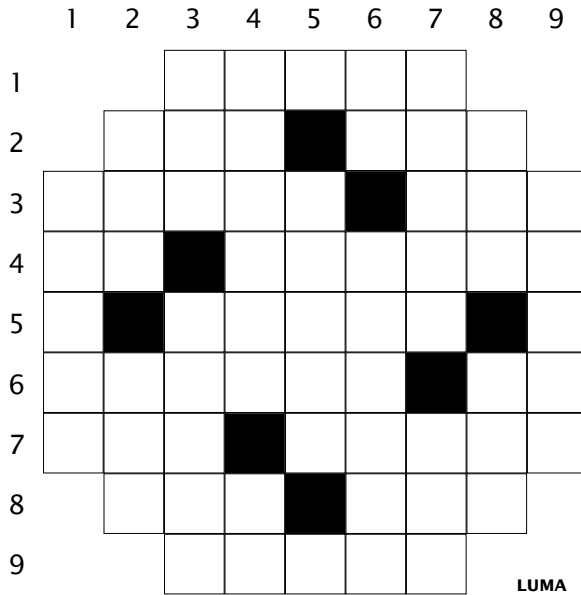
Hamar urte geroago, frai Bernardo de Ontiveros-ek, Lekeitiora etorri zen Calahorrako gotzainak, andre-gizonen arteko dantzen kontrako debekuak jarri zituen, eta horrela, hasiera eman zion puritanismo denbora berri bati. Debeku horretan apaizak ere kontuan hartzen ditu, oraindik soka dantzetan parte hartzen zutela esaten baitu: “*que también los sacerdotes suelen concurrir y entrar en dichas danzas y disfrazarse para representaciones de comedias*”.

Agindu hauek zer esana izan zuten Lekeitioko apaizen artean. Horren erakusgarri da bi urte geroago gotzainek dantzei buruz agindutakoak kontuan hartzea erabaki zutela apaizek: “*en cuanto al danzar de los beneficiados y servidores se guarde inviolablemente el auto de visita del Ilmo. Rvmo. Sr. Obispo Fr. Bernardo de Ontiveros*”. Ikusten denez, dantzari zale porrokatuak zeuden Lekeitioko apaizen artean eta, ziu-rrerik, hauetariko bat lehen aipatutako bikarioa izango zen.

1680. urtean Pedro de Lepe gotzain famatuak herrian utzitako “*auto de visita*” delakoan berriro ere ekiten dio debekuari: “*que ninguno de dichos clérigos salga en danzas, máscaras, ni disfraces*”. Geroago, XVIII.-XIX. mendean, apaizen dantzen kontra ez ezik andre-gizonen arteko dantzen kontra ere hasi ziren elizgizon asko, puritanismo berri baten izenean. Besteak beste, hauek izan ziren honi buruz idatzi zutenak: frai Antonio de Palacios, frai Pedro Antonio Añibarro, frai Bartolome de Santa Teresa, eta beste batzuk, tartean J. R. Iturriza, Bizkaiko historiagilea. Den-denak andre-gizonak nahasturik egindako dantzen aurka, bekaturako bideak zirelako. Dantza hauen defendatzaileetariko bat Manuel de Larramendi jesuita izan zen; izan ere, bere ustez, dantza horiek, gogo honez eginez gero, bekatu arina dira, gehien jota. Azkenik aureskuak egiterakoan andre-gizonen artean zapiak jartzea ekarri zuen giro horrek.

Iñaki Irigoien
Euskal folkloren aditua

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

1. Txinako hiriburua. 2. Leku horretan. Musika nota. 3. Perretxikoak. Norat atzizkia. 4. Iparretarrak. Ravelena, ezagunena. 5. Nitrogenoaren sinbolo kimikoa. Bere. Potasioaren sinbolo kimikoa. 6. Pertza konpontzaile. Musika nota. 7. Argi, hitz elkarketan. Barazki mota. 8. Arras. Zangoaren atal. 9. Mehe, ihar.

GOITIK BEHERA

1. Metal mota. 2. Haizen horrek. Garai, aldi. 3. Alaitasun. Akatsa, errakuntza. 4. Zeharo, guztiz. Zah., txakur. 5. Kontsonantea. Asiako estatua. Kontsonantea. 6. Islandia. Errenkada. 7. Zeinen. Bildu aditzaren infinitiboa. 8. Bizkaieraz, sobera. Oinaze. 9. Lekua, aurkientza.

Letra zopa

LUMA

Aurki itzazu letra zopa honetan felidoen familiako zortzi animalia izenak. Hitzak ezker eskuin, goitik behera eta diagonalean azalduko zaizkizu.

Euskararen inguruko zenbait telefono

- AEK: 94/424 17 10
- Argia: 943/37 15 45
- EIZIE: 943/27 71 11
- Euskal Herrian Euskaraz: 943/ 44 56 65
- Euskal Irrati Telebista (EITB): 94/ 603 10 00
- Euskal Kulturaren Erakundea: 00-335-59 93 25 25
- Euskaldunon Egunkaria: 943/30 02 22
- Euskaltzaindia: 94/415 81 55
- HABE: 943/02 26 00
- Helduen Euskalduntzerako Euskaltegia (HEI): 948/17 76 70-54
- Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP): 945/01 76 00
- Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza: 945/01 81 10
- Ikas eta Ari (IKA): 945/28 89 22-44
- IRALE: 945/27 44 00
- Itzultzaile Zerbitzu Ofiziala (IZO): 945/01 76 56. FAX: 945/01 76 03
- Kultura Saila: 945/01 94 64
- NAPIko Euskaltegia: 948/42 33 19-51
- NAPIko Euskara eta Hizkuntz Komunitarioak Zerbitzua: 948/42 33 49-51
- Udal Euskaltegiak: 94/440 62 17 943/80 52 54
- UZEI: 943/47 33 77

Soluzioak

Letra zopa

Tigre, Lehoia, Pantera, Jaguarra, Leopardoa, Gepardoa, Puma, Kamotza.

9. Tokia.

Korea. 6. IS. Letroa. 7. Noren. Bil. 8. Lar. Min.

1. Zinka. 2. Hk. Aro. 3. Poz. Hutsa. 4. Erabat. Or. 5. K.

Goitik behera:

9. Argal.

5. N. Haren. 6. Kauter. Mi. 7. Art. Arbia. 8. Oso. Oin.

1. Pekin. 2. Hor. Sol. 3. Zizak. Bat. 4. IK. Bolero.

Ezker eskuin:

Hitz gurutzatuak

Gidariaren ondoan esertzen
naizenean ez dut jartzen uhala,
12 urte baino gutxiago dituzten
pertonentzat debekatuta
dagoelako.

Amala, 10 urte

KEN EZAZU HORI BURUTIK JARRI UHALA

EGIA ESAN, DEBEKUAK DIOENA DA 12 URTETIK
BEHERAKO HAURRAK EZIN DIRELA AURREKO
ESERLEKUETAN JOAN: ATZEAN JOAN BEHAR
DUTE, ETA BERAIEK ADINERAKO EGOKIAK
DIREN FINKATZE-TRESNEKIN LOTUTA.

aurrera doan **herria**

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

HERRIZARNGO SALA
Salako Zuzendaritza

DEPARTAMENTO DE INTERIOR
Dirección de Tráfico

**HAEEn webgunean,
besteak beste,
zerbitzu hauek aurkituko
dituzu:**

- Lan-eskaintza publikoari buruzko informazioa
- Administrazio langileentzako ikastaroak
- Bekak eta diru-laguntzak
- Itzulpenak eta terminologia
- Administrazioa euskaraz aldizkaria
- Liburutegia
- Administrazioko hizkerari buruzko argibideak
- Hizkuntza-eskakizunak (ikastaroak, azterketa-
-ereduak...)
- Administrazioaren eta euskararen gaineko
argitalpenak
- ...

www.ivap.org

